

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ СЕНАТЫНЫҢ ОТЫРЫСЫ

2019 жылғы 20 желтоқсан

Отырысты Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының Төрағасы Д.Н. НАЗАРБАЕВА жүргізді.

ТӨРАҒА. Қайырлы күн, құрметті сенаторлар, шақырылған лауазым иелері! Сенаттың кезекті отырысын бастайық. Депутаттардың тіркеуден өтулерін сұраймын. Тіркеу режимі қосылсын.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. «Қатысып отырғандар» – 41 депутат. Қажетті кворум бар. Сенаттың отырысын ашық деп жариялаймын.

Құрметті депутаттар, күн тәртібінің жобасы сіздерде бар. Келісесіздер ме? Басқа ұсыныстар жоқ па?

ОРНЫНАН. Келісеміз.

ТӨРАҒА. Олай болса, күн тәртібіне дауыс берейік. Дауыс беру режимі қосылсын.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. «Қатысып отырғандар» – 41 депутат, «жақтағандар» – 41, «қарсылар» – жоқ, «қалыс қалғандар» – жоқ. Күн тәртібі бекітілді.

Құрметті депутаттар, күн тәртібіндегі бірінші мәселе Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі мақұлдаған «Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің қаржы нарығы саласындағы заңнамасын үйлестіру туралы келісімді ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы жөнінде.

Баяндама жасау үшін сөз Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Төрағасының орынбасары Есжан Амантайұлы Біртановқа беріледі.

БІРТАНОВ Е.А. Құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы, құрметті депутаттар! Бүгін сіздердің назарларыңызға «Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің қаржы нарығы саласындағы заңнамасын үйлестіру туралы келісімді ратификациялау туралы» Заң жобасы ұсынылып отыр.

Келісім 2014 жылы 29 мамырдағы Еуразиялық экономикалық одақ туралы келісімшарттың 70-бабына сәйкес әзірленіп, осы келісімшартта ортақ қаржы нарығын құру мақсатында халықаралық келісімді әзірлеу және қаржы нарығы саласындағы заңнаманы үйлестіру көзделген.

Ортақ қаржы нарығын құру банктік сақтандыру және бағалы қағаздар нарығындағы қызмет көрсету секторында лицензияларды өзара тану, қаржы нарықтарына шектеусіз кіруді қамтамасыз ету, мемлекеттік реттеуді жетілдіру және де қаржы нарықтарына бақылау мен қадағалауды жүзеге асыруды көздейді.

Бұл келісім жеті бағытты айқындап отыр:

- 1) қаржы нарықтарының қатысушыларына мекеме мен қызметті құруына қатысты талаптар;
- 2) халықаралық стандарттарға сәйкес нарық саласындағы тәуекелдерді реттеу;
- 3) қадағалау талаптары және қары нарығының қатысушыларына қадағалауды жүзеге асыру тәртібі;
- 4) лицензияларды өзара тану талаптары;
- 5) қаржы нарығы саласында ақпаратты жария етудегі талаптар;
- 6) мемлекеттік мүше инвесторлардың қаржы нарығына қатысушылардың жарғылық капиталындағы акцияларды сатып алу;
- 7) қаржылық қызметтерді тұтынушылардың құқықтарын және мүдделерін қорғау жөніндегі талаптар.

Келісімде үйлестіру, жүргізу тәртібі айқындалған.

Келісім күшіне енгеннен кейін көзделген үйлестіруді жүргізу кезеңдері мен мерзімдерінің 9 айдың ішінде жоспары әзірленеді.

Заңнаманы үйлестіру жөніндегі келісілген ұсыныстарды Еуразиялық экономикалық комиссия кеңесі бекітеді және халықаралық келісімдер қабылдау арқылы ұлттық заңнамаға енгізіледі.

Айта кету керек, үйлесімді критерийлер Еуразиялық экономикалық одақ елдерінің бірінің заңнамасы бола алмайды. Үйлесімді критерийлер халықаралық принциптер мен қағидаттары негізінде ең үздік халықаралық практика және сол практиканың стандарты негізінде жүргізілетін болады.

2025 жылы заңнаманың үйлесімділігін аяқтау жоспарлануда. Осылайша келісім қаржы ұйымдарының Еуразиялық экономикалық одағына мүше мемлекеттердің өзара нарықтарына кіруі үшін кедергілерді алып тастауға мүмкіндік беретін болады.

Тәуелсіз ақша кредит саясатын жүргізу, қаржылық тұрақтылықты қамтамасыз ету және қадағалау қызметін жүзеге асыру функциялары орталық банктерде және қаржылық реттеушілерде қалатын болады.

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Есжан Амантайұлына сұрақтарыңыз бар ма? Сенатор Мамытбеков.

МАМЫТБЕКОВ Е.Қ. Рақмет, Дариға Нұрсұлтанқызы.

Уважаемый Есжан Амантаевич, в целом я поддерживаю данное соглашение, но у меня есть к Вам два вопроса.

Все мы помним время, когда нашу банковскую систему называли сильнейшей на территории Содружества Независимых Государств. Некоторые оптимисты говорили об экспорте наших банковских услуг. Именно в то время сильны были и наши интеграционные идеи в финансовом секторе.

В этой связи нет ли у Вас опасения, что к 2025 году наши позиции в банковском и страховом секторах (а о рынке ценных бумаг лучше и не упоминать) станут, так сказать, еще менее конкурентоспособными? Поэтому не стоит ли нам более осторожно подходить к снятию последних барьеров по сохранению этого рынка?

И второй вопрос. 12 из 28 банков являются банками с иностранным участием, доля в активах – порядка 20 процентов. То есть мы видим, что иностранные банки уже работают в Казахстане. Как отразится приход новых игроков на ставках депозитов или кредитов? Спасибо.

БІРТАНОВ Е.А. Спасибо за вопросы.

На самом деле мы здесь говорим о том, что мы снимаем ограничения, которые имеют место быть, чтобы в евразийском пространстве банки, страховые компании, участники рынка ценных бумаг могли взаимно участвовать на территориях этих стран. Соответственно, как Вы правильно заметили, конкуренция среди банков усилится. Конкуренция, в принципе, согласно экономической теории является позитивным стимулом, и для потребителей финансовых услуг это приведет к снижению тарифов и расширению сферы финансовых услуг.

Что касается отечественных банков. С учетом того, что мы стремимся к международным стандартам, согласно регулированию по Базель III, а что касается страхового рынка – Solvency II, то надежность и устойчивость банковского и страхового секторов, а также игроков на рынке ценных бумаг будут усиливаться. Мы говорим о том, что это будет приводить к дополнительной конкуренции. С 16 декабря 2020 года мы разрешим иностранным банкам открывать филиалы. Согласно правилам ВТО тоже есть кое-какие изъятия и ограничения. Например, банки должны иметь более 20 миллиардов долларов акционерного капитала плюс минимальный уровень принятия депозитов в размере 120 тысяч. То есть соответствующие изъятия есть. Это позволит нашим банкам продолжать свою работу по усилению своих финансовых сервисов и устойчивости.

Что касается в целом конкуренции. На евразийском рынке определенные изъятия будут разрабатываться в течение девяти месяцев. То есть процесс планомерный, в течение девяти месяцев будет отрабатываться план гармонизации, в течение пяти лет будут прорабатываться все вопросы, какие изъятия необходимо сделать из национальных законодательств. Для этого предполагается установление наднационального органа со штаб-квартирой в Алматы. Эксперты будут всесторонне прорабатывать эти вопросы.

ТӨРАҒА. Басқа сұрақтар жоқ. Есжан Амантайұлы, рақмет.

Қосымша баяндама жасау үшін сөз Қаржы және бюджет комитетінің мүшесі Нұрлан Наурызұлы Қылышбаевқа беріледі.

ҚЫЛЫШБАЕВ Н.Н. Құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы, құрметті әріптестер мен шақырылғандар! Баяндамашы Есжан Амантайұлы өз сөзінде келісімнің негізгі параметрлерін атап өтті.

Біз қарап отырған келісім заңнаманы үйлестіру бағыттары мен тәртібін айқындауға, Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің қаржы саласындағы ұлттық заңнамасында көзделген нормаларды жақындастыруға мүмкіндік береді.

Бүгінде ұлттық қаржы нарықтары инфрақұрылымдарының стратегиялық серіктестігі өте маңызды болып табылады. Ол нарыққа қатысушылар мен эмитенттердің капитал нарықтарына өзара қол жеткізуін, технологияларды бірлесіп дамытуды,

орталықтандырылған клиринг институтын құруды және бірлескен маркетингті жүргізуді қамтиды.

Еуразиялық экономикалық одақ шеңберінде ортақ қаржы нарығын құру әлемдік қаржы нарығының негізгі элементтерінің бірі болуға мүмкіндік береді, ол ұлттық экономиканың және одақ мемлекеттерінің тұрақты экономикалық өсуін қамтамасыз етеді.

Заң жобасы бойынша жұмыс тобының, комитеттің және комитеттің кеңейтілген отырыстары өткізілді.

Сенаттың тұрақты комитеттерінен заң жобасы бойынша ескертулер мен ұсыныстар түскен жоқ.

Баяндалғанның негізінде Қаржы және бюджет комитеті Қазақстан Республикасы Конституциясының 61-бабы 4-тармағына сәйкес «Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің қаржы нарығы саласындағы заңнамасын үйлестіру туралы келісімді ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын қабылдауды ұсынады.

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Нұрлан Наурызұлына сұрақтарыңыз бар ма?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒА. Онда мәселені талқылауға көшеміз.

Слово предоставляется сенатору Перепечиной.

ПЕРЕПЕЧИНА О.В. Спасибо.

Уважаемая Дарига Нурсултановна! Уважаемые коллеги и приглашенные! Соглашение о гармонизации законодательства государств – членов Евразийского экономического союза в сфере финансового рынка разработано, исходя из необходимости совершенствования государственного регулирования и осуществления контроля и надзора на финансовых рынках с учетом положений статьи 70 Договора о Евразийском экономическом союзе.

Положения статьи 70 договора определяют цели и принципы регулирования финансовых рынков государств – членов ЕАЭС, основной целью которых является углубление экономической интеграции государств–членов с целью создания общего финансового рынка и обеспечения равного доступа на финансовые рынки государств – членов ЕАЭС.

Создание общего финансового рынка согласуется с мировым трендом глобализации. В условиях глобализации региональная экономическая интеграция является неизбежным процессом.

С конца 1980-х годов в различных регионах Земного шара начался период интенсивной международной экономической интеграции. При этом созданию самого крупного интеграционного объединения, Европейского союза, предшествовал ряд международных интеграционных объединений в различных областях экономики Европы.

Сближение законодательных норм финансового рынка стран Евразийского экономического союза является еще одним шагом к созданию общего финансового рынка.

Экономика Казахстана в составе крупного интеграционного объединения станет менее восприимчивой к негативному воздействию извне. Кроме того, это приведет к повышению доступности финансовых услуг, снижению административных барьеров, повышению конкурентоспособности отечественных поставщиков услуг.

Поэтому считаю ратификацию Соглашения о гармонизации законодательства государств – членов Евразийского экономического союза в сфере финансового рынка необходимым шагом для продолжения интеграционных процессов в рамках Евразийского экономического союза.

Уважаемые коллеги, прошу поддержать данный законопроект.

Благодарю за внимание.

ТӨРАҒА. Спасибо, Ольга Валентиновна.

Сөз сенатор Мамытбековке беріледі.

МАМЫТБЕКОВ Е.Қ. Рақмет, Дариға Нұрсұлтанқызы.

Конечно, я поддерживаю данный законопроект. И то, что страны Союза взяли на себя обязательство сформировать общий финансовый рынок, актуально и важно.

Вместе с тем хотел бы отметить следующее. Углубленный анализ развития интеграционных процессов на всех этапах формирования Союза, а именно Таможенного союза, Единого экономического пространства и сегодня Евразийского экономического союза, показывает, что далеко не все задачи Дорожной карты выполняются в срок и не на должном качественном уровне. Многие задачи и вовсе практически не выполняются.

С другой стороны, одной из принципиальных особенностей в развитии евразийских интеграционных процессов является излишняя поспешность в решении ряда надгосударственных ключевых задач в ущерб общим и частным интересам государств – членов Союза.

Мы уже ломали копыта по вопросам целесообразности ускорения реализации цифровой повестки или настойчиво навязываемого Евразийской экономической комиссией предложения о формировании общей промышленной политики, которое идет вразрез с национальными интересами по проведению собственной политики промышленного развития. К этому ряду можно отнести и давние попытки навязать единую финансовую систему и единую валюту, против чего выступили все государства – члены Союза.

Все это дает основание утверждать, что в работе наднационального органа в лице Единого экономического пространства зачастую политические приоритеты преобладают над экономическими в ущерб исходной главной цели формирования объединения.

Безусловно, ратификация рассматриваемого соглашения о принципах формирования финансового рынка необходима. Тем более что именно казахстанская сторона в свое время оттянула этот вопрос на перспективу до 2025 года. Однако остаются жизненно важные вопросы, связанные с недостаточно, если мягко сказать, развитым

отечественным финансовым рынком в лице кредитных учреждений, фондового рынка, рынка ценных бумаг и рынка страхования, биржевого пространства.

В свое время мы брали такой поздний год открытия нашего рынка, чтобы наши банки и другие финансовые организации окрепли и стали конкурентоспособными. По факту они сейчас стали еще слабее, хотя государство с ними нянчилось больше, чем с образованием и медициной. Сколько еще будут поддерживаться банки? Где график возврата ранее выданной помощи? Эти вопросы остаются открытыми.

В этой связи можно поставить вопрос не только к руководству Национального Банка, но и к Правительству: сможем ли мы успеть без излишней спешки и суеты гармонизировать нормативно-правовую базу и инструменты финансового рынка? Вопрос не риторический. Придут не просто российские и иностранные банки, иные финансовые учреждения, которые не только на порядок мощнее отечественных, но и вооружены инновационными инструментами финансовых технологий. И если мы не успеем перестроиться, они не оставят шансов для малоконкурентоспособных отечественных кредитных и иных учреждений на нашем финансовом поле, не говоря уже об общем финансовом рынке Союза.

Есть определенные сомнения в том, что вновь созданное Агентство по регулированию финансового рынка приведет к быстрой перестройке всей финансовой системы, прежде всего банков второго уровня с ориентацией их на решение задач реальной экономики. Слишком уж они завязли в болотной рутине потребительского кредитования.

Кроме того, попытки навести быстрый порядок с высокой долей вероятности могут привести к тем же результатам, что и в случае с первым печально известным АФН, поскольку будет исключительно затруднительно изменить компрадорскую психологию реальных владельцев банков. Поэтому есть огромный риск, который может только приумножаться в рамках развивающегося Евразийского экономического союза.

В этой связи вполне естественно, что можно задаться и такими сопутствующими вопросами:

1) что предполагает предпринять АФН для повышения уровня конкурентоспособности отечественных учреждений на финансовом рынке?

2) есть ли у Агентства стратегия конкретных действий хотя бы на ближайшую перспективу?

Хотелось бы, чтобы Национальный Банк, финансовый регулятор, Правительство обратили внимание на вышесказанное. Спасибо.

ТӨРАҒА. Спасибо, Едил Куламкадырович. Я разделяю все Ваши опасения и вопросы, которые Вы ставите. Думаю, Национальный Банк в письменном виде нам даст необходимые ответы.

В целом конкуренции бояться не нужно. Все разговоры и страхи о том, что придут иностранные банки и задавят отечественные, исходят исключительно от наших банков, потому что они боятся за свои позиции.

Но сегодня в финансовом секторе есть проблема, практически нет доступа к длинным, дешевым деньгам. Бизнес сегодня (и малый, и средний, и крупный) задыхается.

Наши банки не в состоянии эту задачу выполнять. Поэтому конкуренция, на мой взгляд, должна приветствоваться. Тем более мы взяли курс на построение рыночной экономики. В конце концов, мощная конкурентная среда заставит и наши банки подтянуться, избавиться от всех своих балластов, недостатков, отрегулировать собственное администрирование в банках, там тоже есть проблемы у них. Спасибо.

Басқа сөз сөйлейтіндер жоқ, шешім қабылдайық.

«Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің қаржы нарығы саласындағы заңнамасын үйлестіру туралы келісімді ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын қабылдау жөніндегі Сенат қаулысын дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. «Қатысып отырғандар» – 40 депутат, «жақтағандар» – 40, «қарсылар» – жоқ, «қалыс қалғандар» – жоқ. Заң қабылданды.

Шақырылған азаматтарға рақмет, аман-сау болыңыздар.

Құрметті депутаттар, келесі қаралатын мәселе Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі мақұлдаған «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы жөнінде. Заң жобасы бірінші оқылымда қаралады.

Баяндама жасау үшін сөз Қазақстан Республикасының Әділет министрі Марат Бақытжанұлы Бекетаевқа беріледі.

БЕКЕТАЕВ М.Б. Құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы, құрметті сенаторлар! Әділет министрлігі мүдделі мемлекеттік органдармен бірлесіп, құқық қолдану тәжірибесі негізінде әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнаманы одан әрі жетілдіру, соның ішінде оны ізгілендіру және әсіре қатаңдығын төмендету бойынша мәселелерді пысықтады.

Осы жұмыстың қорытындылары сіздердің қарауларыңызға бүгін ұсынылып отыр.

Заң жобасында келесі негізгі бағыттар қарастырылған.

Бірінші. Әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы заңнаманы ізгілендіру.

Реттеуші органдардың ұстанымына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтардың кейбір құрамдарын азаматтық немесе тәртіптік іс жүргізу арқылы қарауға болады.

Сондай-ақ қазіргі уақытта мемлекеттік органдардың бақылау-қадағалау функцияларын оңтайландыру және оларды автоматтандыру сияқты іс-шаралар орындалуда.

Сонымен қатар әкімшілік құқық бұзушылық санкцияларына жүргізілген талдау оларды әкімшілік жауапкершілікті одан әрі ізгілендіру шеңберінде жеңілдетуге және төмендетуге мүмкіндік бар екенін көрсетті.

Осыған орай мемлекеттік органдардың және үкіметтік емес ұйымдардың ұсыныстары негізінде және статистикалық деректерді ескере отырып, заң жобасында 38 құрам бойынша ізгілендіру ұсынылады.

Атап айтқанда, 30 құрамды алып тастау, 1 құрам бойынша айыппұл мөлшерін азайту, 6 құрам бойынша әсіре қатаңдықты төмендету және де 1 құрам бойынша ескерту енгізу ұсынылады.

Екінші. Рұқсаттан айыру немесе оның қолданылуын тоқтату, қызметті тоқтату немесе тыйым салуды көздейтін жекелеген әкімшілік құқық бұзушылық істерді қарауды уәкілетті органдардың құзіретіне беру.

Конституциялық реформа аясында атқарушы мемлекеттік органдардың және олардың басшыларының жауапкершілігі артты.

Осыған байланысты осы бағытта жүргізіліп жатқан мемлекеттік саясат әкімшілік құқық бұзушылық туралы заңнамасында да ұқсас реформаларды талап етеді. Осылайша, заң жобасы тек сотпен ғана қолданатын әкімшілік жазаларды қайта қарауды, сондай-ақ уәкілетті органдардың құзіретіне олармен өз бетінше қолданылуы мүмкін әкімшілік жазаларды жатқызуды ұсынады.

Атап айтқанда, әкімшілік құқық бұзушылықтардың 37 құрамын соттардан уәкілетті мемлекеттік органдардың құзіретіне беру ұсынылады. Бұл тұлғалардың сот органдарына даусыз істер бойынша жүгіну қажеттілігін алып тастаумен қатар мемлекеттік органдардың жауапкершілігін арттырады. Сонымен бірге азаматтардың істі сотта қарауды таңдауға құқығы сақталатын болады, яғни бұл істер бойынша сот бақылауы жалғасады.

Үшінші. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекске енгізілетін түзетулердің жиілігін шектеу. Жаңа кодекс қабылданған сәттен бастап (2014 жылдан бастап) оған 106 әртүрлі заңнамалық актілермен өзгерістер мен толықтырулар енгізілді.

Мұндай жиілікті шектеу, сондай-ақ жаңа нормаларды жүйелеу мақсатында заң жобасы арқылы кодекске енгізілетін түзетулер құқықтық реттеу мәні әкімшілік жазалау мәселелері болып табылатын жеке заңмен қабылданатын болады.

Ұсынылып отырған тетікті енгізумен әртүрлі ілесіп заң жобалары шеңберінде кодекске түзетулер енгізу тәжірибесі жойылады және оның ережелерінің тұрақтылығы орнатылады.

Төртінші. Әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді жүргізуді электрондық форматқа ауыстыру. Осы ұсыныс мемлекеттік басқаруды цифрландыру саласындағы атқарылып жатқан жүйелі жұмыстың жалғасы болып табылады.

Бұл мемлекеттік органдардың және екінші деңгейдегі банктердің ақпараттық жүйелерімен интеграцияланатын әкімшілік процесі бар электрондық істі қалыптастыруға мүмкіндік береді. Азаматтар үшін бұл түсінікті, ашық және ыңғайлы болады.

Құрметті сенаторлар, заң жобасын қабылдау қабылдау осы саладағы заңнаманы одан әрі жетілдіруге және әкімшілік құқықтық қатынастарды неғұрлым тиімді реттеуге мүмкіндік береді.

Қолдауларыңызды сұраймын. Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Марат Бақытжанұлына сұрақтарыңыз бар ма? Сөз сенатор Марат Бақтиярұлына беріледі.

БАҚТИЯРҰЛЫ М. Рақмет, құрметті Төраға.

Құрметті Марат Бақытжанұлы! Заң жобасының 47-бабы 1, 2, әсіресе 3-тармағында мемлекеттік органдарға лицензияны қайтарып алу немесе оның жарамдылығын бір айдан алты айға дейін тоқтата тұру құқығы беріліп жатыр. Ол ереже бұрын соттар арқылы

жүзеге асырылатын. Ертеректе мемлекеттік органдарға оң қолымен лицензия беріп, сол қолымен қайтадан алуға құқық берілген болатын. Соған қайтып келе жатқан сияқтымыз.

Осыған байланысты сұрақ: осы өзгерту мемлекеттік органдар тарапынан жемқорлыққа ұрындырып, не болмаса кәсіпкерлік субъектілеріне зиянын тигізбейді ме? Сіздің пікіріңіз қандай?

БЕКЕТАЕВ М.Б. Сұрағыңызға рақмет. Расында да осындай қауіп бар, сол себептен біз осы жаңа тәсілді тек қана айқын және даусыз құрамдар бойынша қолдануды ұсынып отырмыз. Оған қоса кәсіпкерлердің сотқа жүгіну құқығы сақталатын болады және атап өтейін, қазіргі кезде де қолданыстағы заңнамаға сәйкес уәкілетті органдар кәсіпкерлердің қызметін қысқа мерзімге тоқтатуға немесе тыйым салуға құқылы және осы ахуал ауыр жағдайларға әкеп соқтырмайды. Рақмет.

ТӨРАҒА. Сөз сенатор Жұмағұлов Бақытжан Тұрсынұлына беріледі.

ЖҰМАҒҰЛОВ Б.Т. Рақмет, құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы.

Құрметті министр мырза, баяндамада сіз заң жобасының тұжырымдамасына сәйкес рұқсаттан айыру немесе тыйым салуды көздейтін әкімшілік құқық бұзушылық туралы жекелеген істерді қарату өкілетті органдардың құзыретіне берілетінін айтып өттіңіз (Мұрат Бақтиярұлының да сөзі осының жалғасы). Алайда 2014 жылы кодекстің жаңа редакциясын қабылдау кезінде мұндай құқық лауазымды тұлғалардан әдейі алынып тасталған еді.

Осыған байланысты менің сұрағым: заң жобасы бойынша лицензиядан айыру немесе қызметті тыйым салу бөлігінде жазаның қандай түрлері мемлекеттік органдарға беріледі, ал жазаның қандай түрлері соттарға беріледі? Осы туралы айтып берсеңіз. Рақмет.

БЕКЕТАЕВ М.Б. Сұрағыңызға рақмет. Әрине заң жобасында осы санаттағы істердің шамамен 40 құрамын уәкілетті органдарға беру ұсынылады. Бұл айқын және даусыз құқық бұзушылықтар. Мысалы, балалардың түнгі уақытта ойын-сауық мекемелерінде болуына жол беру. Әрине, осындай істер болса біз бақылаудың тиімділігін арттыру үшін уәкілетті органдардың құзыретіне беруді ұсынып отырмыз. Сонымен қатар басқа құрамдар, мысалы тәркілеуге, тұтқындауға, шығарып жіберуге және арнайы құқықтардан айыруға әкеп соғатын істер тек қана соттың қарауында сақталатын болады. Рақмет.

ТӨРАҒА. Здесь присутствует представитель Верховного Суда.

Денис Алексеевич Шипп, можете прокомментировать или ответить на вопрос депутата?

ШИПП Д.А. Спасибо за предоставленное слово.

Фактически здесь мало, что можно дополнить к пояснению Министра юстиции. Действительно, основные меры взыскания, как арест и конфискация имущества, заложены

в Конституции Республики Казахстан, остаются за судами, никаким государственным органам не передаются. Единственное, передаются некоторые составы, по которым предусмотрено приостановление действия разрешения или лишение такого разрешения, основанного на том, что данные разрешения выдаются конкретными государственными органами. Соответственно, эти же органы вправе решить вопрос, когда человек, имеющий лицензию, утратил в соответствии с теми требованиями, которые лицензиар к нему предъявлял. Поэтому они вправе приостановить действие данного разрешения.

В этом случае Верховный Суд поддерживает данное предложение.

ТӨРАҒА. А административные взыскания, наложение штрафов?

ШИПП Д.А. Насколько я знаю, наложение штрафов предусматривается только по тем составам, где нет альтернативных видов взыскания. То есть только штраф на безальтернативной основе.

ТӨРАҒА. На сегодняшний день суды перегружены? Почему вы уступаете ряд своих полномочий государственным органам?

ШИПП Д.А. Дело не только в том, что суды перегружены, хотя и этот момент есть. Я хотел бы обратить внимание на то, о чем говорил в своем докладе Министр юстиции, у граждан всегда остается альтернатива по любому из составов административных правонарушений написать заявление, чтобы дело рассмотрел суд. Суд, несмотря на подсудность, в любом случае будет рассматривать, забрав любое дело у любого государственного органа.

ТӨРАҒА. Спасибо.

Сенатор Мусабаев, Вам слово.

МҰСАБАЕВ Т.А. Рақмет, Дариға Нұрсұлтанқызы.

Құрметті Марат Бақытжанұлы, заң жобасында әкімшілік құқық бұзушылықтардың жетпістен аса құрамын соттардан уәкілетті мемлекеттік органдардың құзыретіне беру ұсынылып отыр. Алайда 2015 жылға дейін бұл құқық бұзушылықтар мемлекеттік органдардан соттарға берілген болатын. Бұған азаматтар мен бизнестің құқықтарын қорғау қажеттілігі дәлел болды (тек сот оны объективті түрде ұғып алады деген). Қазір сіз кері процесті іске қосуды ұсынып отырсыз. Оның себебі неде, соттар игере алмады ма немесе мемлекеттік органдар дербес болды ма? Статистика мен дәлелдерді келтіріңізші.

БЕКЕТАЕВ М.Б. Сұрағыңызға рақмет. Әрине, мен баяндамамда да, берген екі жауабымда да осы мәселені қысқаша атап өттім, бірақ тағы да атап өтейін. Протокол жасаған кезде әрбір кәсіпкер сотқа жүгінуге құқылы және ол бұл іс тек қана соттың қарауында болсын деп протоколда жазылса ешқандай мәселе туындамайды және сот бұл мәселені қарайтын болады. Сол себептен ешқандай қауіп жоқ деп есептейміз. Рақмет.

ТӨРАҒА. Сөз сенатор Төреғалиевке беріледі.

ТӨРЕҒАЛИЕВ Н. Рақмет, Дариға Нұрсұлтанқызы.

Марат Бақытжанұлы, менің сұрағым өзіңізге. Мынау заң жобасына сәйкес мүгедектердің әлеуметтік және көліктік инфрақұрылымдарға қолжетімдігін жеткізуге байланысты және мәдени-ойын сауық шараларына қатысуға байланысты құқықтары бұзылған жағдайда коммерциялық емес ұйымдарға әкімшілік шара қолданылады, яғни жауаптылық енгізілген. Осыған байланысты менің сұрағым. Мүгедектердің құқықтары бұзылған жағдайда іс жүзінде, практикада кімге бару керектігін, қалай дәлелдеу керектігін түсіндіріп берсеңіз. Қазіргі кезде көптеген аймақтарда қоғамдық көліктерде мүгедектерге арналған қолжетімділік жоқ, оны білесіздер. Әсіресе, қол арбамен жүрген мүгедектерге, басқа да мүгедектерге жағдай жасалмаған. Сондықтан бұл норма іс жүзінде қалай асырылады, соны маған түсіндіріп берсеңіз. Рақмет.

БЕКЕТАЕВ М.Б. Әрине, мемлекет мүгедектерге үлкен көмек көрсетеді, ал Әділет министрлігі тарапынан мүгедектігі үшін тегін құқықтық көмек көрсетіледі. Ал біз оны қалай ұйымдастырамыз? Егер жағдай болса, мүгедек адвокатты өзі тауып, оған жүгінеді және адвокат оған көмек көрсетуге міндетті. Бірақ адвокат өзінің көмегі үшін мүгедектен ақша алмайды, ол Әділет министрлігінен алады. Ал өңірлерде олар әділет департаменттеріне барып, құжаттарын тапсырып, өзіне көмекке берілетін ақшаны алады. Біз оларға осындай көмек көрсетіп жатырмыз. Рақмет.

ТӨРАҒА. Слово предоставляется сенатору Лукину.

ЛУКИН А.И. Благодарю, уважаемая Дариға Нурсултановна.

У меня вопрос к Министру юстиции.

Часть составов правонарушений для принятия решения и рассмотрения передается руководителям государственных органов. Согласно статье 16 Конституции Республики Казахстан арест и лишение свободы исключительно санкционируются только судом. По отдельным составам правонарушений такое право вы передаете руководителям государственных органов, а именно руководителям подразделений органов внутренних дел, департаментов полиции, государственных доходов и так далее.

Таким образом, в проекте закона прописано о том, что арест и лишение свободы будут осуществлять руководители государственных органов, в частности, департаментов полиции, государственных доходов и так далее. Прокомментируйте, пожалуйста, потому что я в Вашем ответе этого не услышал.

БЕКЕТАЕВ М.Б. Спасибо за вопрос.

Этот вопрос поднимался на заседаниях рабочей группы, комитета. Я лично участвовал не на заседаниях рабочей группы, а на консультациях, мы с вами этот вопрос обсуждали.

Моя личная принципиальная позиция, что арест и лишение свободы должны быть только в компетенции суда. В этой связи мы соглашаемся с поправками. И до второго чтения договорились доработать данные нормы.

ТӨРАҒА. Спасибо.

Басқа сұрақтарыңыз бар ма?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒА. Марат Бакытжанұлы, рақмет.

Слово для содоклада предоставляется члену Комитета по конституционному законодательству, судебной системе и правоохранительным органам Лукину Андрею Ивановичу.

ЛУКИН А.И. Құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы! Уважаемые депутаты и приглашенные! Проект Закона Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в Кодекс Республики Казахстан об административных правонарушениях» разработан во исполнение Послания Главы государства народу Казахстана от 10 января 2018 года «Новые возможности развития в условиях четвертой промышленной революции» и направлен на дальнейшее совершенствование административно-деликтного законодательства, а также гуманизацию и снижение репрессивности.

Законопроектом предусматривается:

гуманизация по 38 составам административных правонарушений, это исключение 30 составов, снижение размеров штрафов по одному составу, замена на менее строгие виды взысканий по шести составам, расширение применения предупреждения по одному составу;

установление ответственности должностных лиц за неэффективное планирование и использование бюджетных средств;

предоставление возможности уплаты 50 процентов от суммы штрафа по налоговым правонарушениям;

исключение возобновления сроков давности с момента получения дела об административном правонарушении судом или должностным лицом государственного органа;

устранение правовых пробелов и коллизий, выявленных в правоприменительной практике.

Также продолжением совершенствования судебной системы и разгрузки судей послужат поправки, предусматривающие передачу из подведомственности судов в государственные органы 37 составов административных правонарушений, санкциями которых не предусмотрены взыскания, налагаемые исключительно в судебном порядке. На сегодняшний день в Кодекс об административных правонарушениях с момента его принятия в 2014 году были внесены поправки 106 законами.

В целях обеспечения стабильности базового закона, а также возможности для подготовки государственных органов, граждан и юридических лиц законопроектом

вносится дополнение, предусматривающее поправки в КоАП вносить отдельным законом, предметом правового регулирования которого являются исключительно вопросы административно-деликтного законодательства.

Продолжена работа по цифровизации, в частности по поэтапному переводу производства по делам об административных правонарушениях в электронный формат.

Уважаемые депутаты! Постоянные комитеты Сената Парламента представили положительные заключения по концепции законопроекта.

На основании изложенного Комитет по конституционному законодательству, судебной системе и правоохранительным органам, руководствуясь пунктом 58 Регламента Сената, рекомендует одобрить в первом чтении проект Закона Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в Кодекс Республики Казахстан об административных правонарушениях».

Благодарю за внимание.

ТӨРАҒА. Спасибо, Андрей Иванович.

Есть вопросы к Андрею Ивановичу?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒА. Онда талқылауға көшеміз. Сөз сенатор Айтпаеваға беріледі.

АЙТПАЕВА С.М. Құрметті Төраға, құрметті депутаттар! Қазақстан Республикасының 2010 жылдан 2020 жылға дейінгі кезеңге арналған құқықтық саясат тұжырымдамасына сәйкес әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы заңнама бұзылған құқықтарды қалпына келтіруге, әкімшілік-құқықтық шаралармен қоғамдағы құқықтық жанжалдардың алдын алуға барынша бағытталуы тиіс. Бұл ретте әкімшілік-құқықтық санкцияларды қалыптастыру кезінде олардың қоғамдық қауіптілік деңгейі мен құқық бұзушылық сипатына сәйкестік принципі мүлтіксіз сақталуы тиіс. Әкімшілік құқық бұзушылықтар туралы заңнама қолдануда қарапайым әрі тиімді болуы және негізінен құқықтар мен заңды мүдделерге қол сұғушылықтан соттан тыс қорғауға бағытталуы тиіс.

«Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы кейбір әкімшілік құқық бұзушылық құрамдарын алып тастау және олардың жекелеген санкцияларын жұмсарту, мемлекеттік атқарушы органдардың және олардың басшыларының жауапкершілігін арттыру арқылы әкімшілік жауаптылықты ізгілендіру сияқты әкімшілік процесті жетілдірудің бірқатар маңызды бағыттарын қамтиды.

Заң жобасында әкімшілік құқық бұзушылықтардың кейбір құрамдарының санкцияларынан соттар қолданатын қамауға алу жазаны мемлекеттік уәкілетті органдардың қарауына беру көзделеді.

Бұл мәселені біз Конституцияға сәйкес болу үшін қарауымыз қажет.

Жеке заңға түзету енгізу арқылы ӘҚБК-ға түзетулер енгізуді шектеу қарастырылады, бұл әртүрлі ілеспе заң жобалары шеңберінде ӘҚБК-ға түзетулер енгізу практикасын болдырмауға алып келеді.

ӘҚБК-дағы құқықтық олқылықтар мен коллизияларды жоюды көздейтін заң жобасының ережелері азаматтардың құқықтық мәдениеті мен құқықтық сана сезімін арттыруға, сондай-ақ ұлттық заңнама қолданысының тиімділігін арттыруға оң ықпал етеді.

Құрметті әріптестер, сіздерден заң жобасын бірінші оқылымда қолдауды сұраймын. Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет, Сәуле Мұханбедианқызы.

Басқа сөйлейтіндер жоқ, осымен талқылау аяқталды.

«Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексiне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын бірінші оқылымда мақұлдау туралы қаулының жобасы сіздерде бар. Дауыс берулеріңізді сұраймын. Дауыс беру режимі қосылсын.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. «Қатысып отырғандар» – 41 депутат, «дауыс бермегендер» – 2, «жақтағандар» – 39, «қарсылар» – жоқ, «қалыс қалғандар» – жоқ. Қаулы қабылданды. Бас комитетке заң жобасын екінші оқылымға әзірлеу тапсырылады.

Слово предоставляется сенатору Волкову.

ВОЛКОВ В.В. Құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы, құрметті әріптестер! Вношу предложение о включении в повестку сегодняшнего заседания рассмотрение проекта Закона Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в Кодекс Республики Казахстан об административных правонарушениях» во втором чтении. Спасибо.

ТӨРАҒА. Спасибо, Владимир Васильевич.

Бұл ұсынысты дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. «Қатысып отырғандар» – 41 депутат, «жақтағандар» – 41, «қарсылар» – жоқ, «қалыс қалғандар» – жоқ. Шешім қабылданды. Заң жобасы бүгін екінші оқылымда қаралады.

Құрметті әріптестер, күн тәртібіндегі келесі мәселе тарихи-мәдени мұра мәселелеріне арналған «Тарихи-мәдени мұра объектілерін қорғау және пайдалану туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы мен «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне тарихи-мәдени мұра мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы жөнінде. Сондықтан бұл заң жобалары бойынша баяндамаларды бірге тыңдау ұсынылады. Келісесіздер ме?

ОРНЫНАН. Келісеміз.

ТӨРАҒА. Бұл мәселелер бойынша баяндама жасау үшін сөз Мәдениет және спорт министрінің міндетін атқарушы Нұрғиса Мұратұлы Дәуешовке беріледі.

ДӘУЕШОВ Н.М. Құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы, құрметті сенаторлар! Сіздердің қарауларыңызға Қазақстан тәуелсіздік алып, алғаш қадамдарын жасау сәтінде еліміздің

тарихи-мәдени мұра саласының маңыздылығын ескере отырып қабылданған 1992 жылғы «Тарихи-мәдени мұра объектілерін қорғау және пайдалану туралы» Заң жаңа редакцияда ұсынылып отыр.

Заң жобасы Қазақстан Республикасы Президентінің VI шақырылымдағы Қазақстан Республикасы Парламентінің 2018 жылғы 1 қыркүйектегі төртінші сессиясының ашылуында берген тапсырмаларын іске асыру мақсатында әзірленді.

Бұл тарихи-мәдени мұра саласы үшін маңызды оқиғалардың бірі және бұл бүгінгі күннің жетістіктерін, өзгерістерін назарға ала отырып, ұлттық мәдени мұраны қорғау, сақтау, түлету, зерттеу, таныту жүйесін жүйелендіруді жетілдірудегі үлкен қадам.

Бүгінгі ұсынылып отырған заң жобаларының мақсаты қолданыстағы заңдарды жетілдіру және тарихи-мәдени мұра саласын кешенді реттеудің аса тиімді құқықтық негіздерін қалыптастыру болып табылады.

Заң жобаларында қолданыстағы заңның базалық нормалары сақталып, сонымен қатар тарихи-мәдени мұраны сақтау және жаңғырту ісіндегі мемлекеттік саясатты жүзеге асыруға бағытталған жаңа тәсілдер мен механизмдер қарастырылды.

Заң жобаларында көптеген новеллалар қарастырылған, солардың ең маңызды концептуалды нормаларына тоқталуға рұқсат етіңіздер.

Біріншіден, тарих және мәдениет ескерткіштерінің түрлері кеңейтілген. Мәселен, Елбасының «Рухани жаңғыру» бағдарламалық мақаласында айқындалған міндеттерді тиімді жүзеге асыру үшін «Киелі объектілер» жеке блокқа бөлінді. Бұл объектілердің барлығына бірдей қорғаудың айрықша режимі қолданылатын болады.

Сондай-ақ объектілердің айрықша түрі ретінде монументальдық өнер құрылысы бөлек шығарылды. Мұндай тәсіл тарихи-мәдени мұра объектілерінің көркемдік құндылығына, сапасына және сақталуына өз әсерін тигізетіні анық.

Екіншіден, тарихи-мәдени мұра объектілерін анықтау мен есептеу мәселелері бір жүйеге келтірілді. Бүгінгі күні заңға сәйкес археология ескерткіштері оларды тапқан сәттен бастап автоматты түрде тарих және мәдениет ескерткіштері болып танылады. Алайда археология ескерткіштерін толық зерттемей, оларды тарих және мәдениет ескерткіштеріне бірден қоса салу мақсатсыз. Бұл өз кезегінде археология ескерткіштерінің жалпы жағдайына кері әсерін тигізеді.

Сондай-ақ алдын ала есепке алу тізіміне енгізілген объектілер сол тізімде ұзақ мерзім бойы тіркеліп тұрғанымен, олардың басым көпшілігіне қатысты жылдар бойы ешқандай шара қолданбайтын үрдіс барлық жергілікті жерлерде орын алған. Осындай келеңсіз жәйттерді болдырмау үшін табылған археологиялық объектілерді міндетті түрде басқа да объектілермен бірдей алдын ала есепке алу тізіміне енгізу қарастырылып отыр. Сонымен қатар жалпы бұл тізімде болатын мерзімі белгіленген.

Осылайша, тарихи-мәдени мұра объектілерін нақты анықтау, есепке алу және одан әрі қарай ілгерілету тәртібі олардың мәртебесі мен әрі қарай қорғау режимін объективті анықтауға мүмкіндік береді.

Үшіншіден, территорияларды игеру барысында тарихи-мәдени мұра объекттерінің сақталуын қамтамасыз етуге ерекше назар аударылды. Қолданыстағы заңда жерді игеру барысында тарихи-мәдени мұра объектілерінің сақталу мәселесі жалпы түрде ғана ескерілген. Нақты регламентацияның болмауынан заң талаптары орындалмай келеді. Осы

олқылықтарды жою мақсатында заң жобасында табылған объектілердің сақталуын жерді пайдаланушылар мен меншік иелері тарапынан да, жауапты мемлекеттік органдар тарапынан да қамтамасыз ететін нақты жедел шаралар қарастырылған. Мұндай регламентация жер игеру барысында табылған тарихи-мәдени мұра объектілерінің сақталуын қамтамасыз етуге мүмкіндік береді.

Төртіншіден, тарих және мәдениет ескерткіштеріне археологиялық және ғылыми-реставрациялық жұмыстарды ретсіз жүргізу айтарлықтай маңызды мәселелердің бірі болып табылады. Бүгінгі таңда қолданыстағы заң осы бағыттағы жұмыстарды жүргізу үшін лицензияның болуын ғана талап етеді. Сондай-ақ бұл жұмыстар Мәдениет және спорт министрлігі, Білім және ғылым министрлігі, жергілікті атқарушы органдар тарапынан да қаржыландырылады, сонымен қатар бюджеттен тыс қаржы тарту арқылы да жүргізіле береді. Мұндай келіспей жүргізілген жұмыстар қазба жұмыстарының бақылаусыз қалуына және реставрациялық жұмыстардың сапасыз орындалуына алып келеді. Археологиялық жұмыстарды жүргізуші ұйымдар көп жағдайларда қазған объектісін консервацияламай, территориядан топырақ үйінділерін шығармай жатады, бұл өз кезегінде объектілердің тарихи-мәдени маңыздылығының жойылуына әкеп соқтырады. Жоғарыда баяндалған жәйттердің негізінде заң жобасында археологиялық және ғылыми-реставрациялық жұмыстарды жыл сайын жоспарлау ұсынылып отыр.

Жоспар орталық және жергілікті атқарушы органдар мен заңды және жеке тұлғалардың ұсыныстары негізінде жасақталып, уәкілетті органмен бекітіледі.

Сондай-ақ көрсетілген жұмыстарды жүзеге асыру ережені бекіту жөнінде уәкілетті органның құзыреттілігі қарастырылған. Аталған барлық құқықтық шаралар археологиялық және реставрациялық жұмыстарды ретке келтіруге, жүйелеуге, ең бастысы қосарлап қаржыландыруды жоюға мүмкіндік береді.

Бесіншіден, тарих және мәдениет ескерткіштерінің мәртебесін айқындауды реттеу, қолданыстағы жағдайда жаңадан анықталған тарихи-мәдени мұра объектісі алдын ала есепке алу тізіміне алынып, осы тізімде мерзімсіз уақытқа тіркеліп тұра береді. Бұл жағдай объектілердің біржақты тарихи маңыздылығын айқындамай, жылдар бойы аталған тізімнің келесі деңгейіне көшірілмей немесе алынып тасталмай қала беруіне жол беріп отыр. Аталған мәселе тарихи-мәдени маңызы зор объектілердің әрі қарай зерделенбей, жоғалып кету қаупін тудыруы ықтимал. Осы орайда заң жобасында осылардың түпкілікті мәртебесін белгіленген мерзімде ажырату ұсынылуда.

Алтыншы, археологиялық және ғылыми-реставрациялау жұмыстарын жүргізу үшін лицензия алуға біліктілік талаптарын күшейту көзделді.

Бүгінгі күнге аталмыш жұмыстарға лицензия алудың талаптарының оңтайлығын пайдаланып, осы салаға қатысы жоқ ұйымдар лицензия ала алады. Мәселен, археология немесе ғылыми-реставрациялау жұмыстары бойынша тәжірибесі мол бір тұлға ғылыми жетекші ретінде бірнеше компанияның атынан ұсынылып жүр және бұған тосқауыл қою негіздемесі жоқ. Нәтижесінде ғылыми жетекші бір уақытта барлық объектілердегі жұмыс жүргізуге мүмкіндігі болмауынан объектідегі жұмыстар оның қатысуынсыз жүргізіле береді. Заң жобасында осы мәселеге назар аударылып, бір тәжірибелі маман жетекші бір ғана ұйымнан атынан ұсынылу қарастырылды.

Жетінші, археологиялық және ғылыми-реставрациялау жұмыстарына берілетін лицензиялардың аражігін ажырату.

Аталған жұмыстарға берілетін лицензияның аражігі оларды кіші топтарға ресми бөлу арқылы жүргізілді. Қолданыстағы заңнама аясында көрсетілген екі жұмысқа бір лицензия алу мүмкіндігі болса, қазіргі жағдайда әр лицензияны алу үшін лицензиат біліктілігін өз алдына растайтын болады.

Негізгі заң жобасы бойынша осындай нормалар ұсынылды.

Құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы, ілеспе заңды таныстыруға рұқсат етіңіз.

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне тарихи-мәдени мұра мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Заң жобасы қолданыстағы бес кодекс пен жеті заңға өзгерістер енгізуді қарастырып отыр. Олардың басым көпшілігі жаңа редакцияда қарастырылып отырған «Тарихи-мәдени мұра объектілерін қорғау және пайдалану туралы» Заң жобасымен сәйкестендіріліп, бір жүйеге келтіру болып табылады.

Жер кодексінде тарих және мәдениет ескерткіштерінің қорғау аймақтарын облыстардың, республикалық қалалардың, астананың жергілікті атқарушы органдарының бекітуі ұсынылып отыр.

Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодекске әкімшілік құқық бұзушылықтың жаңа екі құрамы ұсынылады.

Осы орайда тарих және мәдениет ескерткіштерінің қорғау аймақтары, құрылыс салуды реттеу аймақтары мен қорғалатын табиғи ландшафт аймақтары шегінде жер пайдалану режимін бұзғаны үшін жауапкершілік енгізу ұсынылды.

Бүгінгі таңда тарихи-мәдени мұралардың қорғау аумағында олардың сақталуына зиян тигізетін жұмыстарды жүргізуге болмайды, бірақ көрсетілген нормалар үнемі сақтала бермейді.

Келесі бір жауапкершілік тарих және мәдениет ескерткіштерінде ғылыми-реставрациялау және археологиялық жұмыстарды жүзеге асыру шарттарын бұзғаны үшін қарастырылған.

Тек республикалық маңызы бар «Күлтөбе қалашығы» ескерткішін мысалға алсақ, мұнда бұрын археологиялық жұмыстар өз бетінше консервациясыз жүргізілгендіктен, аяғында ескерткіштің физикалық бүліну жағдайын туындатты. Сондықтан да осындай әрекеттер үшін жауапкершілікке тарту қажеттілігі туындады.

Сонымен қатар тарих және мәдениет ескерткіштеріне қатысты жергілікті жерлерде құқық бұзушылықтар болған жағдайда жергілікті атқарушы органдарға құқық бұзушылықтар бойынша хаттама түзу жөнінде норма көзделген.

Сондай-ақ «Рұқсаттар мен хабарламалар туралы» Заң жобасы шеңберінде археологиялық және тарихи мәдениет ескерткіштеріне ғылыми-реставрациялау жұмыстарын жүргізу үшін берілетін лицензия екі кіші топқа бөлініп отыр.

«Мәдениет туралы» Заң шеңберінде үлкен әлеуметтік мәселе қарастырылып, өз шешімін тауып отыр. Ол балет әртістеріне кемінде 20 жыл кәсіптік еңбек қызметі өтілі болған кезде және балет әртісі ретінде кәсіптік қызметін тоқтатқан жағдайда оларға ай сайынғы арнайы ақшалай төлемдерді өтеу арқылы мемлекеттік әлеуметтік қолдау көрсету қарастырылып отыр.

Құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы, құрметті сенаторлар, заң жобаларында ұсынылған ең маңызды деген құқықтық нормаларға тоқталып өттім.

Қолдауларыңызды сұраймын. Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Нұрғиса Мұратұлына сұрақтарыңыз бар ма? Сенатор Ершов.

ЕРШОВ С.М. Спасибо, уважаемая Дариға Нурсултановна.

Уважаемый Нуркиса Муратович, все мы знаем, что одним из духовных и исторических центров Казахстана является Улытау. Район насыщен духовными и историческим памятниками.

Вопрос: что планируется сделать для сохранения этих объектов и для развития туристического кластера в Улытау? Спасибо.

ДӘУЕШОВ Н.М. Сұрағыңызға рақмет. Қазіргі таңда Мемлекет басшысының берген тапсырмасына сәйкес Алтын орданың 750-жылдығына байланысты Ұлытау аймағында туристік кластерді дамыту мақсатында, сол жердегі киелі аймақты дамыту мақсатында жұмыстар жүргізілуде. Қазіргі таңда Ұлытауда Мәдениет және спорт министрлігінің басшылығымен визит-центр орталығы салынуда, алдымыздағы жылы қолданысқа беріледі және сол жердегі Жошы хан кесенесі, Алаша хан кесенесі тағы да басқа қолданыстағы кесенелерге ғылыми-реставрациялау жұмыстары жүргізіледі.

Қазір Қарағанды облысы ауқымды Жол картасын дайындады. Сол жердегі Ұлытау аймағын дамыту мақсатында, туристерді тарту мақсатында Қарағанды облысы мен Мәдениет және спорт министрлігі нақты жұмыстарды жүргізуді қолға алды. Рақмет.

ТӨРАҒА. Сенатор Жұмағазиев.

ЖҰМАҒАЗИЕВ М.С. Рақмет, құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы.

Нұрғиса Мұратұлы, заң жобасының 30-бабына сәйкес аумақтарды игеру кезінде жер учаскелері бөлініп берілгенге дейін тарихи-мәдени мұра объектілерін анықтау бойынша археологиялық жұмыстар жүргізілуі тиіс деп белгіленген. Яғни аталған норма Қазақстан аумағындағы заңды немесе жеке тұлғаларға әртүрлі мақсаттарға берілетін жер учаскелерінің барлығына қатысты болып отыр.

Осыған байланысты сұрақ. Тарихи-мәдени мұра объектілерін анықтау бойынша археологиялық жұмыстарды барлық берілетін жерлерде жүргізу, мысалы, ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер, жол, басқа да өнеркәсіп объектілерін салу, азаматтарға жеке үй құрылыстарын жүргізу мақсаттарындағы шығындардың негізсіз ұлғаюына себеп болмайды ма? Осындай жұмыстарды жүргізу бюджет есебінен бе, әлде жер учаскесін алуға мүдделі тұлғалардың есебінен жүргізіледі ме? Рақмет.

ДӘУЕШОВ Н.М. Сұрағыңызға рақмет. Бірінші кезекте археологиялық жерлерді, тарихи-мәдени жерлерді қорғау аймағы жергілікті атқарушы органдардың құзырына беріліп отыр.

Екіншіден, жаңағы археологиялық жұмыстар мемлекет қаржысынан емес, жер телімін алатын тұлғалар тарапынан жүргізіледі. Рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Басқа сұрақтар жоқ, Нұрғиса Мұратұлы, орныңызға отырыңыз.

Бұл екі мәселе бойынша қосымша баяндама жасау үшін сөз Әлеуметтік-мәдени даму және ғылым комитетінің мүшесі Динар Жүсіпәліқызы Нөкетаеваға беріледі.

НӨКЕТАЕВА Д.Ж. Құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы, құрметті әріптестер! Қаншама ғасырлық тарихы бар мәдениет, сәулет ескерткіштерін қорғап, болашақ ұрпаққа қаз қалпында жеткізу, жаңғырту, ерекшеліктерін сақтау қаралып отырған заң жобаларының алға қойған басты мақсаттарының бірі.

Негізгі заң жобасының мақсаты тарихи-мәдени мұра объектілерін қорғау және пайдалану саласындағы қатынастарды кешенді реттеудің тиімді құқықтық негіздерін қалыптастыру болып табылады.

Заң жобасы арқылы тарихи-мәдени мұра объектілерін анықтау, есепке алу, қорғау, зерделеу, пайдалану және кеңінен таныту мәселелері молынан қамтылып, тарихи-мәдени мұра объектілерін тарих және мәдениет ескерткіштері деп тану жолдары айқын қарастырылған.

Сонымен қатар заң жобасы тарихи объектілерді сақтау мәселесін, оның ішінде ғылыми реставрация және археологиялық қазба жұмыстарын бір жүйеге келтіріп, талаптарды күшейтіп, жоба мәтініне бірізділік жасау арқылы құқықтық олқылықтарды болдырмауға бағытталып отыр.

Аталған заң жобасы аясында ескерткіштерді пайдаланушыларды дұрыс ұстау міндеттерін орындамаған кезде пайдалану құқығынан айыру қарастырылса, қолданыстағы әкімшілік құқық бұзушылық заңнамасында осы әрекетке қатысты айыппұл ретінде әкімшілік жауапкершілік қарастырылғанын айта кеткен жөн.

Осы заң жобасы қабылданған жағдайда еліміздің тарихи-мәдени мұрасын бұдан әрі насихаттау, тиімді пайдалану, олардың сақталуын қамтамасыз ету, тарихи-мәдени мұра саласындағы құқықтық реттеудің тиімділігін артыру үшін қолайлы жағдайлар жасалады.

Ілеспе заң жобасының мақсаты тарихи-мәдени мұра объектілерін қорғау және пайдалану саласындағы заңнамалық базаны жетілдіру болып табылады. Осыған орай заң жобасы бойынша бес кодекске және жеті заңға өзгерістер мен толықтырулар енгізу ұсынылады. Нақтырақ айтқанда, Қазақстан Республикасының Жер кодексі негізгі заң жобасы аясында қарастырылған тарихи-мәдени мұра объектілерінің сақталуын қамтамасыз етуге қатысты түзетулермен сәйкестендіріліп отыр.

Бұл ретте жер иелері өз учаскелерінде орналасқан тарихи-мәдени мұра объектілерінің сақталуын қамтамасыз ету міндетін орындамаған жағдайда олардан объектілер орналасқан жерлер қолданыстағы заңдар шеңберінде кері қайтарылып алынатыны жөніндегі қолданыстағы маңызды норма сақталынып отырғанына назар аудару қажет. Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексінде тарих және мәдениет ескерткіштерінің сақталуына және олардың қорғау

аймақтарына қатер төндіруі мүмкін әрекет үшін әкімшілік жауапкершілікті күшейту көзделді.

«Мәдениет туралы» Заңда көптен бері қоғамда көтеріліп келген балет әртістерін қолдау жөніндегі өте өзекті мәселе өз шешімін тауып отыр.

Жалпы заң жобасы қабылданған жағдайда теріс құқықтық және әлеуметтік-экономикалық салдарларға алып келмейді.

Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының тұрақты комитеттері заң жобаларының тұжырымдамасы бойынша оң қорытындыларын берді, дегенмен заң жобаларындағы уәкілетті және жергілікті органдардың құзыреті, тарих және мәдениет ескерткіштерінің меншік иелері мен пайдаланушылардың міндеттері, меншік құқығын сатып алу кезіндегі артықшылықтар, қорғау аймақтарына қатысты бірқатар ұсыныстар болды. Барлық ұсыныстар комитеттің төрт жұмыс тобында және кеңейтілген отырысында қызу талқыланып, нәтижесінде олар уәкілетті органның әзірлеуіндегі келесі заң жобалары аясында пысықталатын болды.

Баяндалғанның негізінде заң жобалары елдің тарихи-мәдени өмірінде өте маңызды және өзекті екендігін ескере отырып, Әлеуметтік-мәдени даму және ғылым комитеті Қазақстан Республикасы Конституциясының 61-бабы 4-тармағына сәйкес «Тарихи-мәдени мұра объектілерін қорғау және пайдалану туралы» Қазақстан Республикасы Заңын қабылдауды, сондай-ақ Сенат Регламентінің 58-тармағына сәйкес «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне тарихи-мәдени мұра мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын бірінші оқылымда мақұлдауды ұсынады.

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет, Динар Жүсіпәліқызы.

Қосымша баяндамашыға сұрақтарыңыз бар ма? Сенатор Қапбарова, сөз сізге беріледі.

ҚАПБАРОВА А.Ж. Құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы, менікі сұрақ емес, талқылау.

Құрметті әріптестер, мәдениеттің дамуы мен тарихи-мәдени мұраны сақтау – еліміздің мемлекеттік саясатының ажырамас бөлігі. Елбасы атап өткендей, дәстүр мен мәдениет – бұл ұлттың генетикалық коды.

Біз қарастырып отырған бүгінгі заң жобасы қоғамдық сананың жаңғыруына, мәдени-генетикалық кодтың, біртектілігіміздің сақталуына бағытталған сындарлы нақты қадам.

Заң жобасында тарихи-мәдени мұра объектілерін қорғау, зерттеп білу, сақтау, пайдалану және танымал ету саласындағы қоғамдық қатынастарды мемлекеттік реттеу мәселесі жүйеленген. Сонымен бірге тарихи-мәдени мұра объектілері бойынша тарихи-мәдени сараптама жүргізу институтын енгізуге қатысты түзетулер бар.

Аталған өзгерістермен қатар археологиялық қазбалар мен ғылыми-реставрациялық жұмыстарын жүзеге асыруға қатысты өзгерістер енгізілген.

Алғашқы рет сакралды, киелі объектілер мәдени құндылықтардың тізіміне еніп отыр. Алайда, өкінішке қарай, бүгіндері далалық жерлерде белгісіз кен іздеушілер, металл

іздегіш радарлармен археологиялық ескерткіштерді қазып, талқандап кетуі жиі кездеседі. Олардың әрекеттері ескерткіштердің мәдени қабатын жойып, құнды жәдігерлердің жоғалуына әкеп соғады. Аталған заң жобасы мұның алдын алуға, жауапкершілікке тартуға мүмкіндік беріп отыр.

Қазіргі жаһандық үдерісте, технологиялық заманда әлем елдері мың жыл бұрын хаттап қойған тарихын қайта жазып, ұлт қамы үшін қайта түгендеуден жалықпайды.

Қарастырылып отырған заң жобалары бүгінгі күні өте өзекті. Заң жобасының жаңа тұстары мәдениеттің дамуына және Ұлы дала халқының аманатын, ұлттық құндылықтарды сақтап қалуымызға жаңа серпін әкелмек.

Осыған байланысты мен осы заң жобаларын қолдаймын және әріптестерімнің де қолдау көрсетулерін сұраймын. Рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет, Айгүл Жарылқасынқызы.

Сөз сенатор Ершовқа беріледі. Пожалуйста, Сергей Михайлович.

ЕРШОВ С.М. Уважаемая Дарига Нурсултановна! Уважаемые депутаты! В настоящее время вопросы охраны объектов культурного наследия становятся все более актуальными, а вместе с ростом необходимости сохранения и популяризации памятников возрастает необходимость государственного учета этих объектов одновременно как памятников истории и культуры и как особого вида объектов недвижимости.

Рассматриваемый законопроект дает возможность формировать более эффективные правовые основы комплексного регулирования отношений в сфере объектов историко-культурного наследия, научно-реставрационной и археологической деятельности, а также создать эффективную систему охраны, изучения, сохранения, использования и популяризации объектов историко-культурного наследия.

В то же время, уважаемые коллеги, хотелось бы обратить внимание на некоторые проблемы, связанные с современным состоянием памятников истории и культуры, расположенных на территории Улытау.

Все мы знаем, что среди всех священных мест у казахов Улытау занимает особое место, этот край всегда останется для них духовной столицей. Но, к сожалению, мы еще не добились того, чтобы этот край стал центром туризма, чтобы сюда могли приезжать люди, дабы поклониться памяти великих предков.

Под Улытау размещалась ставка Жошы-хана (Джучи) – старшего сына Чингисхана и основателя Золотой Орды. Кроме того, в 50 километрах к северо-востоку от Жезказгана находится его мавзолей, который является одним из ярких памятников архитектуры XIV века. Вокруг мавзолея расположено фамильное кладбище рода найман-киикбай. В 1997 году в 25 метрах от мавзолея Жошы-хана начали захоранивать умерших местных жителей, и образовалось современное кладбище.

В стенах Парламента мне часто приходилось поднимать вопрос о дальнейшей судьбе мавзолея Жошы-хана и необходимости создания охранной зоны вокруг данного памятника.

Сегодня имеется необходимость в обеспечении строительства ограждения вокруг мавзолея Жошы-хана с включением городища и других близлежащих золотоординских захоронений.

Три года назад по итогам рабочей поездки Премьер-Министра Республики Казахстан в Карагандинскую область был принят протокол поручений, направленный в том числе на сохранение историко-культурного наследия музея-заповедника «Улытау» и дальнейшее развитие туризма и культурно-туристического кластера Улытауского региона. Указанные поручения были возложены на Министерство культуры и спорта Республики Казахстан и акимат Карагандинской области.

В ходе рабочих поездок в Карагандинскую область я несколько раз посещал многие социально-культурные объекты Улытауского района, в том числе Национальный историко-культурный и природный заповедник-музей «Улытау». По итогам поездки был вынужден выразить свою обеспокоенность по поводу исполнения некоторых пунктов указанного протокольного решения, в том числе по дальнейшему развитию туризма в районе Улытау, по строительству ограждения вокруг мавзолея Жошы-хана.

Надеюсь, что рассматриваемый проект закона предоставит возможность создать более эффективную систему сохранения, использования и популяризации памятников истории и культуры и разрешит многие вопросы, изложенные мною.

Учитывая вышеизложенное, уважаемые коллеги, я полностью поддерживаю и призываю вас поддержать данный проект закона.

Благодарю за внимание.

ТӨРАҒА. Спасибо, Сергей Михайлович.

Сөз сенатор Құл-Мұхаммедке беріледі.

ҚҰЛ-МҰХАММЕД М.А. Рақмет, Дариға Нұрсұлтанқызы. Сергей Михаловичтің жаңағы сөзінен кейін бірауыз пікір қосқым келіп отыр.

Заң жобасында баяндамашы айтқандай, егер сол бір фермердің территориясынан үлкен археологиялық қазба байлық шығатын болса, көне қала шығатын болса, оны сол фермердің қаражатымен зерттейді деген сөз айтылып қалды. Осы мәселені әлде де ойлану керек, себебі қазір үлкен археологиялық жұмыстар жүргізіліп жатыр. Мәселен бір фермердің қолында мыңдаған гектар жер бар дейік, ол өзі малына да, егініне де мемлекеттен субсидия алып отырған фермер. Ол жерден үлкен орта ғасырлық қаланың орны шықты дейік, оны жүргізуге фермердің шамасы келе ме, келмей ме? Әрине, келмейді, себебі қазіргі археология ғылымы – дамып кеткен ғылым. Қазақстанда табылған үлкен жәдігерлердің жасын, дәуірін анықтау үшін үлкен лаборатория керек. Ондай лаборатория Қазақстанда жоқ, оның көпшілігін Еуропаға апарамыз. Көбінесе Германиядағы Макс Планк атындағы лабораторияға апарып, оның жасын, дәуірін анықтаймыз. Бұл жәдігерлерді үлкен музейге өткізу керек. Мәселен, басқаны былай қойған күннің өзінде Отырар қаласының өзіндегі археологиялық қазба жұмыстарының жүргізіліп жатқанына бір ғасырдан астам уақыт өтті, әлі де созылуы мүмкін.

Мысалы, Қытайдың Сиань қаласындағы жүргізілген терракотовый әскерлер табылған археологиялық қазба жұмыстары әлі күнге дейін жалғасу үстінде. Оның қай

уақытқа барып жететіндігін ешкім білмейді. Бұл мемлекеттен орасан зор қаржыны, қаражатты талап етеді. Бұл мемлекеттік маңызы бар үлкен шара деп есептеймін.

Әрине, біз заң жобасын қолдаймыз. Болашақта дәл осындай жағдайлар болған кезде Үкімет қаулысымен жаңағыдай мәселелерді мемлекеттің қатысуымен, мемлекеттің мүддесі тұрғысынан жүргізу керек, қаржыландыру керек деп есептеймін және бұны бүгінгі заң жобасын жасап келген азаматтар ескереді ғой деп ойлаймын. Рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Нұрғиса Мұратұлы.

ДӘУЕШОВ Н.М. Мұхтар Абрарұлы, бірінші кезектегі менің түсіндірген мәселем, бұл сол жердегі археологиялық жұмыстар жеке тұлғаның жер телімін алғанына дейін жасалады. Ал жер телімін алғаннан кейін ол жерден жаңағыдай ескі қаланың орны, басқа да дүниелер табылған жағдайда меншік иесі мен уәкілетті орган арнайы келісімшарт арқылы мемлекет тарапымен жасалатын дүние.

ТӨРАҒА. Сонда жаңағы табылған жер зерттеу өткізгенше үш ай бойы қоршалып тұрады ма?

ДӘУЕШОВ Н.М. Табылған жер үш күннің ішінде жергілікті атқарушы органға беріледі. Бір ай ішінде ол тарихи-мәдени объектілер тізіміне енгізіледі, оның тарихи-мәдени объектілер тізімін нақтылау бойынша үш айдың ішінде уәкілетті органға ұсыныс беріледі.

ТӨРАҒА. Ал енді ешқандай жауап болмаса, онда фермер өзінің жұмыстарын жалғастыра бере ме?

ДӘУЕШОВ Н.М. Жалғастыра береді. Болған жағдайда меншік иесі мен уәкілетті орган тікелей келісімшарт жасай алады.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Ғылым жағынан бір өкіл отырысымызға қатысып отыр, Байтілеуов Дархан Айтжанұлы – заместитель директора филиала Института археологии имени Маргулана.

ОРНЫНАН. Отсутствует.

ТӨРАҒА. Жаль. Хотела услышать мнение ученого по принимаемым поправкам.

Осымен талқылау аяқталды. Енді заң жобалары бойынша жеке-жеке шешім қабылдайық.

«Тарихи-мәдени мұра объектілерін қорғау және пайдалану туралы» Қазақстан Республикасы Заңын қабылдау жөніндегі бас комитеттің ұсынысын және осы мәселе бойынша Сенат қаулысын дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. «Қатысып отырғандар» – 40 депутат, «жақтағандар» – 40, «қарсылар» – жоқ, «қалыс қалғандар» – жоқ. Заң қабылданды.

Келесі, «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне тарихи-мәдени мұра мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын бірінші оқылымда мақұлдау туралы қаулының жобасы сіздерде бар, дауыс берейік. Дауыс беру режимі қосылсын.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. «Қатысып отырғандар» – 41 депутат, «жақтағандар» – 41, «қарсылар» – жоқ, «қалыс қалғандар» – жоқ. Қаулы қабылданды. Бас комитетке заң жобасын екінші оқылымға әзірлеу тапсырылады.

Сөз сенатор Мұрат Бактиярұлына беріледі.

БАҚТИЯРҰЛЫ М. Құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы, құрметті депутаттар! Сенат отырысының бүгінгі күн тәртібіне «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне тарихи-мәдени мұра мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын екінші оқылымда қарау жөніндегі ұсынысты енгізуді сұраймын.

ТӨРАҒА. Бұл ұсынысты дауысқа қоямын, дауыс беріңіздер. Дауыс беру режимі қосылсын.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. «Қатысып отырғандар» – 40 депутат, «дауыс бермегендер» – 1, «жақтағандар» – 39, «қарсылар» – жоқ, «қалыс қалғандар» – жоқ. Шешім қабылданды, заң жобасы бүгін екінші оқылымда қаралады.

Құрметті депутаттар, келесі қаралатын мәселе «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне теміржол көлігі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы жөнінде. Заң жобасы бірінші оқылымда қаралады.

Баяндама жасау үшін сөз Қазақстан Республикасының Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрі Бейбіт Бәкірұлы Атамқұловқа беріледі.

АТАМҚҰЛОВ Б.Б. Құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы, құрметті Парламент Сенатының депутаттары! Мемлекет басшысының Қазақстан халқына Жолдауын іске асыру мақсатында әзірленген «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне теміржол көлігі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын Парламент Сенатының қарауына шығаруға рұқсат етіңіздер.

Заң жобасының негізгі міндеті мен мақсаты үш мәселені шешу болып табылады.

Бірінші, жолаушылар тасымалын субсидиялауды оңтайландыру және ашықтық беру.

Екінші, жүктеудің жасырын транзитінің алдын алу.

Үшінші, тұтынушылардың құқықтарын қорғауды есепке ала отырып, кірме жолдар қызметін реттеу.

Бірінші мәселе бойынша. Қазіргі таңда жолаушылар тасымалы мемлекет бюджетінен субсидияланады. Шығыстардың басқа бір бөлігі «Қазақстан темір жолы»

ұлттық компаниясы» АҚ жүк тасымалы кірістері есебінен жабылады. Бұл ішкі кросс-субсидиялау деп аталады.

Аталған схемада ақша ағымдарын таратудың бір ортаға бағытталуы және ашықтығы жоқ. Жүйені ашық етіп жасау үшін заң жобасымен келесі түзетілер ұсынылады.

Жолаушылар қозғалысында локомотивтік тартымның жеке операторын құру жоспарланған. Бюджеттен қосымша қаражат қарастырмай, кросс-субсидиялаудан бас тарту үшін жолаушылар тасымалын қолдауға жүк тасымалдаушының теңгерімдеуші баланс төлемі енгізіледі. Бұл жолаушылар тасымалының нақты шығындарын көруге мүмкіндік береді.

Бұл ретте аталмыш норма жаңа механизмді нақты пысықтау үшін тек бір жылға ғана іске асырылады. Бұл 2020 жылы.

Өзгерістер нәтижесінде мемлекеттік субсидияларды таратудың айқындылығы артады. Осылайша, жолаушылар тасымалын субсидиялау механизмін бірыңғай стандартқа алып келеміз.

Екінші мәселе бойынша. Жүк тасымалдау кезінде ішкі импорттық, экспорттық және транзиттік тарифтер бар. Транзиттік тариф ішкі тарифтерден төрт есе жоғары болғандықтан жүк жөнелтушілер импорттық, экспорттық тәртіпте жүктерді тасымалдау арқылы жасырын транзит схемасын қолданады.

Жыл сайын «Қазақстан темір жолы» ұлттық компаниясы» АҚ аталмыш тәсілдің себебінен 16 миллиард теңгеге жуық кіріс жоғалтып отыр. Осыған сәйкес жүру жолында тиеп түсіруді, көлік түрін ауыстыру рәсімін қамтитын жүк транзиті ұғымы енгізіледі. Сондай-ақ тасымалдаушы жүкке арналған ілеспе құжаттарды қарау құқығына ие болады. Жаңа нормалар жүк жөнелтушілерге транзиттік тариф төлемінен құтылуға жол бермейді.

Үшінші мәселе бойынша. Қазіргі уақытта кірме жолдарды бөлшектеу тәжірибесі орын алып отыр. Ірі меншік иелері жеке бөліктерді сату арқылы бір кірме жолды бірнеше бөлікке бөледі. Бұл ретте жаңа тармақ иелеріне жеңілдетілген тәртіпте көрсетілетін қызметтер үшін жоғары тарифтер бекітіледі. Сондай-ақ вагондардың бағыттамамы бұрмалар арқылы жүріп өткені үшін жеке төлем алу оқиғалары орын алып отыр.

Кірме жолдар қызметтері тұтынушыларының құқықтарын қорғау үшін заң жобасымен келесі нормалар қарастырылған:

1) кірме жолдарды сату/сатып алу шарттарын табиғи монополия саласындағы уәкілетті органмен келісу;

2) қайтадан сатып алынған жолдарға жаңа тарифтерді бекіту;

3) тек тұтынушыға дейінгі кірме жолдың қашықтығына төлем алу;

4) бағыттамамы бұрма арқылы ақысыз жүріп өтуді регламенттеу.

Сонымен қатар заң жобасын Парламент Мәжілісінде келісу барысында депутаттармен жол жүру билеттерін заңсыз сату, қайта сату үшін жауапкершілікке тарту, сондай-ақ құрылыс жобаларын мекемеден тыс кешенді сараптама жасау мәселелері бойынша түзетулер енгізілді.

Атап айтқанда, жеке және заңды тұлғаларға жол жүру құжаттарын заңсыз сатқаны, қайта сатқаны үшін әкімшілік жауапкершілік қайта енгізілді және айыппұл мөлшері 100-ден 500 айлық есептік көрсеткішке дейін ұлғайтылды.

Қорытындылап айтқанда, заң жобасы әлеуметтік-экономикалық оң әсерін тигізеді, транзиттік тасымалдар табысын ұлғайтады және бюджеттен қосымша қаражатты қажет етпейді. Қолдауларыңызды сұраймын.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Бейбіт Бәкірұлына сұрақтарыңыз бар ма? Сөз сенатор Плотниковқа беріледі.

ПЛОТНИКОВ С.В. Спасибо, уважаемая Дарига Нурсултановна.

У меня два вопроса к Министру индустрии и инфраструктурного развития Атамкулову Бейбуту Бакировичу.

Первый вопрос. Законопроектом предлагается изменить принцип субсидирования расходов пассажирских перевозок по социально значимым сообщениям. Для этих целей создается оператор, которому будут выделяться субсидии из бюджета напрямую.

В чем преимущество нового принципа субсидирования пассажирских перевозок? Самое главное, увеличится ли сумма субсидирования, выделяемая из бюджета?

Второй вопрос. В настоящее время применяется схема скрытого транзита путем ввоза груза на территорию Казахстана с дальнейшей переотправкой в третью страну экспортом. Указанная схема позволяет грузоотправителям даже без перегруза вагона избегать оплаты транзитного тарифа, который в четыре раза выше уровня экспортно-импортных тарифов.

Насколько изменится ситуация с транзитными перевозками после принятия данного законопроекта? Полностью ли перекроются лазейки ухода от экспортных тарифов?

АТАМҚҰЛОВ Б.Б. Спасибо за вопросы, Сергей Викторович.

Касательно субсидирования. В первую очередь я хотел бы сказать, что в старой схеме субсидии выделялись через акционерное общество «Пассажирские перевозки». В свою очередь, акционерное общество «Пассажирские перевозки» оплачивало по шести видам платежей. Это за локомотивную тягу АО «КТЖ – Грузовые перевозки», за магистральные железнодорожные сети (МЖС), за аренду вагонов, обслуживание вагонов, приобретение вагонов, вокзальные услуги.

В то время субсидирование шло из двух источников. Это бюджет Республики Казахстан, в этом году он составляет порядка 36 миллиардов тенге, в прошлом году – 30 миллиардов тенге, и косвенное кросс-субсидирование АО «КТЖ» около 100 миллиардов тенге. Итого 130 миллиардов тенге.

На самом деле, перечисляя суммы АО «Пассажирские перевозки», мы не видели, насколько обоснованы те расходы и проплаты, которые производятся.

Была проведена большая работа с АО «КТЖ», чтобы сделать более эффективными именно пассажирские перевозки, сделать прозрачной систему распределения субсидий. Поэтому создается компания уже на базе существующей «АМТ Сервис», она преобразуется в АО «Пассажирские перевозки». Через АО «Пассажирские перевозки» железная дорога выделяет 300 локомотивов, оплата производится через эту компанию на магистральные железнодорожные сети.

Таким образом, мы предоставляем по нулевой ставке услуги МЖС всем компаниям, которые занимаются пассажирскими перевозками, под 0,1 процента по локомотивной тяге.

На сегодняшний день девять частных компаний, 58 маршрутов субсидируются за счет республиканского бюджета, с местного бюджета – 29 маршрутов. Сегодня мы видим практически все виды услуг, которые идут по проплате.

По второму вопросу касательно скрытой схемы. У нас это достаточно большая проблема. Буквально сейчас на границе с Узбекистаном накопилось огромное количество грузов, в основном это древесина. Идут большие потери.

Для сравнения скажу. От границы Казахстана до Сарыагаша, если это идет по внутреннему тарифу, а они завозят по внутреннему импортному тарифу, мы платим 9 или 11 долларов за транзит. Если этот груз оформлен в Российской Федерации как транзит, то в бюджет АО «КТЖ» поступает 42 доллара.

Есть определенные импортные, экспортные и транзитные перевозки. До внесения этих поправок мы внесли в норму понятие «транзитный груз». Что это позволяет делать? Это позволяет мне как министру внести соответствующие изменения в приказ по оформлению транзитных грузов. В свою очередь, согласно приказу АО «КТЖ» имеет право проверять товаросопроводительные документы.

Кроме того, в соответствии с этим приказом грузоотправитель должен будет предъявить заранее до отправки груза маршрутный лист и перевалку груза. Это нам не позволяет по этим тарифам дальше вывозить.

Еще было одно условие. Мы же находимся в Евразийском экономическом союзе, там были кое-какие нарушения, поэтому к нам обратились. Действительно, это потери для бюджета, для АО «КТЖ» и в общем для Евразийского экономического союза. То есть в целом мы этими нормами приводим все в порядок. Мы максимально сделали все, чтобы перекрыть эти каналы «серого» реэкспорта. Спасибо.

ТӨРАҒА. Будут проверяться все транзитные грузы или выборочно?

АТАМҚҰЛОВ Б.Б. Практически по всем транзитным грузам АО «КТЖ» будет проверять товаросопроводительные документы. То есть у них есть законное право проверять документы, а до этого не могли.

ТӨРАҒА. Товаросопроводительные документы тоже могут не соответствовать объему и перечню груза, который перевозится. Такое тоже бывает. С этим что делать?

АТАМҚҰЛОВ Б.Б. С принятием данной нормы будут введены соответствующие правила и инструкции.

ТӨРАҒА. Как у нас обстоит дело с информатизацией транспортировки и транзита?

АТАМҚҰЛОВ Б.Б. На сегодняшний день идет большая работа. Наверное, это больше вопрос к представителям АО «КТЖ».

Сегодня в транспортной отрасли мы проводим массовую цифровизацию, идет интеграция систем контроля прохождения грузов, транзитных грузов.

У АО «КТЖ» есть собственная система, которая должна быть интегрирована в нашу общую систему.

ТӨРАҒА. Представители АО «КТЖ» могут ответить? Пожалуйста.

ӘБДЕНОВ С.С. Дарига Нурсултановна, в этом году мы серьезно продвинулись по цифровизации. Есть такая программа АСУ ДКР, через которую практически 96 процентов наших перевозок перевели на безбумажную основу.

ТӨРАҒА. Сөз сенатор Әбдікеревке беріледі.

ӘБДІКЕРОВ Р.Қ. Рақмет, құрметті Төраға.

Менің сұрағым «Қазақстан темір жолы» ұлттық компаниясы» АҚ Басқарма төрағасының орынбасарына арналады.

Құрметті Серік Сақбалдыұлы, бүгінгі таңда жолаушылар тасымалдары саласына қатысты вагондардың санитарлық-гигиеналық жағдайы және оларға бақылаудың төмендеуі, сондай-ақ мемлекеттік сатып алу саласының ашық еместігі туралы бірқатар арыз-шағымдар мен наразылықтардың жиілеп бара жатқаны бізді алаңдатады. Оның үстіне бүгінгі күні елімізде жолаушылар тасымалына пайдаланылатын 2,5 мыңға жуық вагон бар екен, олардың 46 пайызы ескірген және әбден тозығы жеткен.

Осыған орай сұрақ. Ұлттық компания тарапынан жолаушылар тасымалдайтын вагондардың санитарлық жағдайын талапқа сай келтіруде, сондай-ақ мемлекеттік сатып алу саласын цифрландыру бағытында қандай жұмыстар атқарылуда? Рақмет.

ӘБДЕНОВ С.С. Құрметті Рысқали Қалиакбарұлы, сұрақ өте орынды. Бұл наразылық әлеумет тарапынан күнделікті айтылады, өкінішке қарай, келісуге тура келеді.

Өздеріңізге белгілі, бұл жағдай бойынша осы қарашадан бастап ішіндегі төсек жабдықтарын (мягкосъемный инвентарь) жаңа стандарттар бойынша ауыстырдық. Жакын көршілермен салыстыратын болсақ, Ресей, Еуропа елдеріндегі стандарттар енгізілді (төсек орындар бойынша).

Вагондардың ішіндегі санитарлық жағдайлар бойынша шынымен де үлкен мәселе бар. Осы желтоқсанның 12-жұлдызында жаңа бірыңғай стандарт енгіздік. Бұл стандарт бойынша қазір жұмыс жүріп жатыр, бірақ біраз уақыт керек. Келесі жылдың сәуірінен бастап сол стандарт жұмыс істейтін болады.

Оған дейін біз қандай шаралар атқарып жатырмыз? Қазір апта сайын «таза субботник» деген акция жасадық, бүкіл «Жолаушылар тасымалы» акционерлік қоғамының жұмысшылары шығып, вагондарды тазалауда. Өз күшімізбен осындай жағдай жасап жатырмыз, жоспар бойынша сәуірге дейін сондай шара өткіземіз.

Өздеріңіз білесіздер, вагонның ішіндегі туалеттің жағдайы да өте нашар. Сондықтан бірыңғай стандарт қандай болу керек, қандай уақытта қаншалықты жиналу

керек дегендей, бұған бөлек шарттар жаңадан көрсетіліп отыр. Негізгі жоспарымыз бойынша туалетті жинау уақыты белгіленетін болады, ол бақылауымызда болады.

Биыл осы жылдың аяғында 35 вагон терең капиталдық жөндеуден өткізіледі, оны бітіріп жатырмыз. Келесі жылы 50 вагонды қойып отырмыз.

Вагондар шынымен де ескі. Мысалы, Тальгодан басқа стандарттық паркті алсақ, 1447 вагонның 71 пайызы жиырма жылдан астам жүріп жатқан вагондар. Бірақ бұл жөнінде Үкіметтен де қолдау бар, келесі жылы бірінші тоқсанда тендер өткізіледі, жаңа инвестор тартылып, жаңа вагондар алынады деген мақсатта жұмыс істеп жатырмыз.

Вагон ауыстыру жөнінде айтсақ, биыл 63 вагон алынды, келесі жылы 146 вагон алынады деген жоспарымыз бар.

ТӨРАҒА. Жаңа вагондарды қайдан алып жатырсыздар?

ӘБДЕНОВ С.С. Дариға Нұрсұлтанқызы, біз стратегиялық инвестор іздестірудеміз, жалпы талаптарды белгіледік. Жалпы талаптарда жағдайды дұрыстау, вагондарды көмірмен жылыту тәсілінен де кетіп жатырмыз, сондықтан жаңа инвесторлар арасында жұмыс жүргізудеміз.

Біріншісі – «Stadler», екіншісі – «Трансмашхолдинг» (Тверской завод), үшіншісі - Крюков заводы, сосын екі қытай заводы, барлығы бес стратегиялық инвестормен келіссөз жүргізудеміз. Бірақ ол жұмыс біраз уақыт алады өйткені мына жақтағы «Тұлпар-Тальго» зауытын модернизациядан өткізу керек.

Екіншіден, жаңа вагондарды жаңа стандарттарға сай сертификациядан өткізу керек. Оның барлығы кемінде бір жылдан астам уақытты алады. Сондықтан оған дейін вагонды Тверь зауытынан алып отырмыз. Биылғы 63 вагон, сосын келесі жылғы 146 вагон сол Тверь зауытынан алынып отыр.

ТӨРАҒА. Мемлекеттік сатып алу.

ӘБДЕНОВ С.С. Мемлекеттік сатып алу жөнінде жалпы біз «Самұрық-Қазына» холдингімен берілген шарттар бойынша жұмыс істеудеміз. Негізгісі сол «Самұрық-Қазына» холдингі енгізген цифрлық сайтта жүргізіледі. Сонымен қатар сатып алу стандартына 1 қаңтардан бастап өзгертулер енгізілді, категориялық стратегияға көшудеміз.

Сынның көбі бір көзден сатып алуға қатысты, ол өздеріңізге белгілі. Стандартта бір көзден сатып алу бәсекелік келіссөздерге ауыстырылып отыр. Мысалы, бір үстелге барлық мердігерді отырғызып, солармен келіссөз жүргізіліп, белгіленетін болады. Бұл жағдайлар арқылы біраз сыннан шектелеміз деп ойлаймын. Рақмет.

ТӨРАҒА. Қанағаттандыңыз ба?

ӘБДІКЕРОВ Р.Қ. Қанағаттанған жоқпын.

ТӨРАҒА. Онда пікіріңізді кейін айтасыз.

Сөз сенатор Жүсіп Нұртөре Байтілесұлына беріледі.

ЖҮСІП Н.Б. Рақмет, Дариға Нұрсұлтанқызы. Менің де сұрағым осы «Қазақстан темір жолы» ұлттық компаниясы» АҚ өкіліне арналады.

Темір жол деген кезде бірден есімізге тәртіп деген сөз түседі. Бұл саладағы тәртіп әскери тәртіптен кем емес еді. Өкінішке қарай, қазір «Қазақстан темір жолы» ұлттық компаниясы» АҚ-да осы тәртіп мәселесі сақтала бермейді, жолаушылар поезының сағаттап кешігуіне жұрттың еті әбден үйреніп кетті.

Әлемдегі озық деген 30 елдің қатарына кіретін Жапонияның жүз жылғы темір жол тарихында поезд бір-ақ рет кешіккен екен. 2010 жылы Токайдо-синкансэн деп аталатын жаңа жүрдек поезд желісі бойынша небәрі 30 секундқа кешіккен. Біздің Қазақстан жағдайында осындай Жапония болмасақ та осыған бір жақындауға ұмтылу деген тәртіп болады ма, болмайды ма?

Ол жерде жолаушылар өзінің кешіккені туралы анықтама ала алады екен, өздерінің жұмысына, сабаққа, басқа да жерлерге кәдімгі уважительная причина болып есептеліп, қабылданады. Бізде осындай жағдай қашан орнайды? Рақмет.

ӘБДЕНОВ С.С. Сұрағыңыз өте орынды, шынымен де ондай жағдайлар бар. Әрине, жұмысты ұйымдастыру жағынан да кемшіліктер бар, сонымен қатар табиғат жағдайы да бар. Ол өздеріңізге белгілі.

Бұл ситуацияны жөндеу жөнінде қандай жұмыстар жүргізілуде? Өздеріңізге белгілі, бұл бұқаралық ақпарат құралдарында көп айтылған болатын, бұған «Deutsche Bahn» компаниясының өкілдері тартылды. Үлкен стратегиялық келісімшартқа отырдық. Осы «Deutsche Bahn» компаниясы жоспарының бірі жолаушылар тасымалдау поездарының жұмысын реттеу, уақытында келтіру болып табылады. Осындай жұмыстар жүргізілуде.

ТӨРАҒА. Сөз сенатор Мұқашевқа беріледі.

МҰҚАШЕВ Т.Т. Рақмет, Дариға Нұрсұлтанқызы.

Я полностью поддерживаю концепцию законопроекта и надеюсь на ее успешную реализацию.

Вместе с тем прошу ответить на вопрос: когда мы увидим наши скоростные железные дороги, есть ли в перспективе такие планы в министерстве, поскольку без них не представляется успешное участие Казахстана в международных перевозках? К примеру, страны Западной Европы давно имеют сеть высокоскоростных железных дорог для движения со скоростью 300-400 километров в час, а у нас грузовые перевозки идут со скоростью 50 километров в час. По мнению экспертов, увеличение скорости движения на казахстанских железных дорогах позволит обеспечить рост грузооборота в два-три раза.

ТӨРАҒА. Пожалуйста.

АТАМҚҰЛОВ Б.Б. Спасибо.

Это достаточно серьезная тема для нас. Вы правы в том, что скорость на дороге позволяет нам делать очень большую оборачиваемость. Это большой эффект для экономики. Для нас это очень важно, потому что сегодня вопрос развития наших транзитных возможностей стоит перед нами.

Самое главное, что мы сегодня сделали первый шаг, приняли транзитную политику, стратегию транзитной политики. Из года в год мы увеличиваем именно транзитный потенциал Казахстана. И самым важным здесь является вопрос модернизации магистральных железных сетей, всех наших станций и железнодорожного состава.

На сегодня министерством вопрос именно по введению скоростных поездов пока не ставился.

Ваш вопрос мы примем к сведению, как и ту задачу, которую поставим для того, чтобы сделать полное исследование, совместно с АО «КТЖ» отработаем. И я готов перед Сенатом дать ответ по этому вопросу.

ТӨРАҒА. Сенатор Төреғалиев.

ТӨРЕҒАЛИЕВ Н. Рақмет, Дариға Нұрсұлтанқызы. Менің Бейбіт Бәкірұлына екі сұрағым бар.

Бейбіт Бәкірұлы, қазір онлайн төлемдер арқылы теміржол, авиакассаларына бармай-ақ билет сатып алу мүмкін болып отыр. Әрине, ол жақсы, халқымызға қызмет көрсету жағынан қолжетімділік артқаны белгілі. Осыған байланысты менің сұрағым бар.

Қазір мүмкіндігі шектеулі азаматтарымыз осы онлайн төлемдер арқылы билет сатып алу мүмкіншіліктерінен айырылып отыр, яғни олар теміржол кассаларына барып билет алады. Өздері жүре алмайтын, біреудің көмегіне мұқтаж адамдарға осындай мүмкіндікті біз бермей отырмыз. Осы мәселе қалай шешіледі? Ол сіздің құзырыңызда.

Мен бұл мәселені зерттедім. Сіздің комитет, департамент төрағаларымен де сөйлестік. Ол министрліктің құзырындағы мәселе, шешеміз деген. Осыған жауап берсеңіз. Бұл бірінші сұрақ.

Екінші сұрақ. Өзіңізге белгілі, қазір мүгедек жандарға бір составта тек бір вагонда екі орын белгіленген, яғни арзан бағамен, жеңілдік бағамен сатып алатын билеттерді айтып отырмын. Осы мүмкіндігі шектеулі азаматтарымыз астанада, Алматыда немесе басқа да қалаларда өтетін іс-шараларға немесе санаториялық-курорттық емделуге бару кезінде үлкен қиындықтарға тап болып отыр, яғни жаңағы билет поездарда сатылмайды, саны шектеулі. Соған байланысты оларға ұшақтарға билет алуға тура келеді. Әрине, бәрінің жағдайы оны көтермейді, самолеттің билеті қаншалықты қымбат екенін білесіздер. Осындай шағымдар біздер ел аралағанда, халықпен кездескенде көптеп көтеріледі. Осы мәселені шешу сіздердің жоспарларыңызда бар ма? Қай уақытта шешіледі? Рақмет.

АТАМҚҰЛОВ Б.Б. Өте маңызды мәселе.

Хотел бы сказать, что вопрос достаточно серьезный. В августе на железной дороге мы ввели систему «Мобиус», по которой сегодня практически любой гражданин может

приобрести билет. 13 тысяч автоматов, где можно приобрести, 1300 почтовых отделений, в кассах можно приобрести, электронно. Сегодня все билеты электронные, нет бумажных.

Но один вопрос, который Вы задели, самый важный для нас. Сегодня инвалиды не могут приобрести электронные билеты. Проблема только в одном, мы должны совместить эти системы, систему «Мобиус» и систему Министерства труда и социальной защиты населения, чтобы список всех инвалидов, которым мы должны давать 50-процентную скидку, был в нашей системе. Эта работа идет, эта работа у меня на контроле, Комитета транспорта. Мы за это в первую очередь переживаем.

Спрашивают: почему проблемы с железнодорожными билетами, а не с авиабилетами, например, у АО «Эйр Астана» нет проблем для инвалидов? Потому что АО «Эйр Астана» не дает 50-процентных скидок. 50-процентные скидки только у нас, на железной дороге.

Очень правильный вопрос касательно мест для инвалидов, людей, у которых нет возможности. Эту норму мы сейчас будем менять.

Кроме того, сегодня мы говорим о доступной инфраструктуре, о которой мы заявляем уже несколько лет. Мы все-таки собственную проверку осуществляем. К сожалению, многие виды транспорта до сих пор не приспособлены, в том числе и железнодорожные вагоны не приспособлены именно для людей с ограниченными возможностями. Это отдельное направление, по которому мы сейчас ведем работу.

Спасибо большое. Мы знаем, этот вопрос мы обсуждали. Это будет на контроле.

ТӨРАҒА. Басқа сұрақтар жоқ. Орныңызға отырыңыз. Рақмет сізге, Бейбіт Бәкірұлы.

Қосымша баяндама жасау үшін сөз Экономикалық саясат, инновациялық даму және кәсіпкерлік комитетінің мүшесі Ерік Хамзаұлы Сұлтановқа беріледі.

СҰЛТАНОВ Е.Х. Рақмет.

Құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы, құрметті депутаттар мен шақырылғандар! Қарастырып отырған заң жобасы тарифті құрудың ашықтығын арттыруға, кірме жолдардағы көрсетілетін қызметтерді тұтынушылардың құқықтарын қорғауға, сондай-ақ транзиттік тасымал процестерін реттеуге бағытталған.

Заң жобасында жолаушылар тасымалындағы локомотивтік тартқыш операторы мен инфрақұрылымының ұлттық операторының шығыстары мен шығындарын өтеу бағытында ұлттық жүк тасымалдаушының уақытша теңгерімдеу төлемақысын жолаушылар тасымалы пайдасына өндіруді көздейді.

Жол жүру билеттерін қайта сатумен күресті күшейту мақсатында заң жобасымен әкімшілік жауапкершілік қарастырылған. Сонымен қатар заң жобасымен «жасырын» транзит схемаларымен күресу мақсатында теміржол қатынасындағы транзиттік жүкті тану рәсімі нақтыланады.

Құрметті әріптестер, Сенаттың тұрақты комитеттерінен заң жобасының тұжырымдамасы бойынша ескертпелер мен ұсыныстар келіп түскен жоқ. Заң жобасы 18 желтоқсанда комитеттің кеңейтілген отырысында қаралды.

Баяндалғанды ескере отырып Экономикалық саясат, инновациялық даму және кәсіпкерлік комитеті, Сенат Регламентінің 58-тармағын басшылыққа ала отырып, «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне теміржол көлігі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын бірінші оқылымда мақұлдауды ұсынады. Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет, Ерік Хамзаұлы.

Баяндамашыға сұрақтарыңыз бар ма?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒА. Онда мәселені талқылауға көшеміз. Сөз сенатор Құртаевқа беріледі.

ҚҰРТАЕВ Ә.С. Рақмет.

Құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы, құрметті әріптестер! Өздеріңіз білетіндей, теміржол саласы әрқашан елдің экономикалық және саяси өмірінің маңызды саласы болып келген және бола бермек. Еліміздің кең аумағы, халық тығыздығының төмендігі, елді мекендердің бір-бірінен қашықтығы, әлемдегі өсіп келе жатқан интеграция мен жаһандану процестері оны ел дамуының басым бағыттарының бірі етеді. Саланың дамуын қамтамасыз ету, қызметтердің тиімділігі мен сапасын арттыру үшін және активтерді жаңартуға инвестициялар тарту үшін теміржол көлігіне қатысты тарифтерді қалыптастыру қағидаттарын жан-жақты реформалау қажет.

Барлық дамыған елдер осындай реформалаудан өтті. Мәселен, Еуропа елдерін немесе Ұлыбританияны алайық. Теміржол саласын біртіндеп реформалау арқылы көліктің жоғары қайтарым көрсеткіштері қамтамасыз етілді, нарықтық сұранысты қанағаттандыру үшін жүк тасымалы саласындағы бәсекелестік дамыды.

Осылайша, заң жобасы жолаушылар тасымалы үшін субсидияларды басқару процедураларын жеңілдетуді қарастырады, яғни субсидиялау тетігін қайта қарау арқылы жолаушылар тасымалын субсидиялаудың ашық жүйесі құрылуда. Менің ойымша, бұл магистральдық темір жол желісіне жеке тасымалдаушылардың ашық қолжетімділігін құру және дамыту үшін салалық реформалардың басталуына әкеледі. Заң жобасы арқылы ұлттық тасымалдаушының кірісін жыл сайын төмендететін жасырын транзиттің жолы кесіледі.

Бұдан басқа заң жобасы кірме жолдар қызметтерін тұтынушылардың құқықтарын қорғауды қамтамасыз етуді көздейді. Заң жобасы тек темір жол саласы мен тұтынушылардың құқықтарын ғана емес, тұтастай алғанда Қазақстан Республикасының бүкіл экономикасын жақсартуға бағытталған.

Сондықтан сіздерден осы заң жобасын қолдауларыңызды сұраймыз. Тыңдағандарыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет, Әлімжан Сейтжанұлы.

Осымен талқылау аяқталды.

Сейчас по железным дорогам у нас возникает много дополнительных вопросов. В этой справке мы видим, что очень сильно устарел весь вагонный парк, есть дефицит вагонов, что порождает коррупцию на железной дороге. Это сказывается на тарифах на перевозки, в конечном счете – на стоимости грузов и товаров для населения. То есть со всех сторон это несет негативный эффект.

Из 16060 километров железных дорог всего отремонтировано около 3 тысяч километров. Это тоже никуда не годится!

Мы на всех площадках, международных встречах рассказываем о мощном транзитном потенциале, которым обладает наша страна, что мы занимаем одно из стратегически важных мест в плане развития нового Шелкового пути, приглашаем инвесторов и предприятия работать через Казахстан. К тому же ожидаем, что наш транзитный потенциал в будущем будет приносить огромные доходы в казну государства. Также мы рассчитываем на то, что это будет еще одна так называемая золотоносная жила.

При такой стратегии и таких целях, которые поставлены Елбасы и Президентом страны, иметь такую прохудившуюся инфраструктуру, а речь идет не только о железной дороге, но и об автомобильных дорогах, в целом об инфраструктуре на границах, мы далеко не уедем.

Конечно, на этом фоне найдутся другие альтернативные пути транзита грузов из Китая в Европу. Желающих составить нам конкуренцию очень много.

Поэтому нам необходимо, на мой взгляд, вместе с Правительством подумать о том, чтобы разработать программу, нацеленную на то, чтобы модернизировать автомобильную и железнодорожную инфраструктуру, посмотреть тарифы, сделать их привлекательными для перевозчиков, в целом подумать о том, где искать источники для финансирования такой программы, потому что нужны дополнительно железнодорожные магистрали, нужно скоростное движение. Но при нынешнем состоянии железных дорог и при их нехватке о какой скоростной железной дороге вообще может идти речь?

А скоро дронами будут перевозить грузы, уже есть такие примеры. Также есть хайперлуп, который активно развивается и продвигается. Там практически товары будут перемещаться со скоростью движения самолетов. Если дальше хайперлуп будет развиваться, мы останемся ни с чем. Поэтому нужно срочно предпринимать меры.

В связи с этим я предлагаю, уважаемые коллеги, запланировать в первом квартале следующего года правительственный час, посвященный развитию транзитного потенциала нашей страны. Это железные дороги, автомобильные перевозки, вопросы тарифов, состояния и так далее, также коррупциогенные факторы, которые все еще присутствуют.

Сегодня более или менее мы сократили уровень контрабанды на автоперевозках, но железная дорога в этом плане «процветает». Там это дело очень плохо контролируется, нет соответствующего оборудования, соответствующей техники, мы на таможенных налогах тоже несем огромные потери для нашего бюджета.

Когда мы были в порту Курык, говорили, что цистернами нефть перевозят на паромках. В цистернах лучше всего перевозить наркотики, потому что никакая собака их там унюхать не может. Я не знаю, решился ли вопрос с модернизацией оборудования в этом порту, не только там, но и в порту Мангистау, на других ключевых

железнодорожных магистралях, через которые проходит транзит. Здесь есть над чем работать, мы должны в этих вопросах торопиться. Надеюсь, что мы еще не так сильно опоздали.

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне теміржол көлігі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын бірінші оқылымда мақұлдау туралы қаулының жобасы сіздерде бар, дауыс беріңіздер. Дауыс беру режимі қосылсын.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. «Қатысып отырғандар» – 40 депутат, «жақтағандар» – 40, «қарсылар» – жоқ, «қалыс қалғандар» – жоқ. Қаулы қабылданды. Бас комитетке заң жобасын екінші оқылымға әзірлеу тапсырылады.

Бұл мәселе бойынша шақырылған азаматтарға рақмет, аман-сау болыңыздар.

Құрметті депутаттар, келесі қаралатын мәселе Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі мақұлдаған «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жер қойнауын пайдалану, газ және газбен жабдықтау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы жөнінде. Заң жобасы бірінші оқылымда қаралады.

Баяндама жасау үшін сөз Қазақстан Республикасының Энергетика министрі Нұрлан Асқарұлы Ноғайевқа беріледі.

НОҒАЕВ Н.А. Құрметті Дарига Нұрсұлтанқызы, құрметті депутаттар! Назарларыңызға «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жер қойнауын пайдалану, газ және газбен жабдықтау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Заң жобасын ұсынуға рұқсат етіңіздер.

«Газ және газбен жабдықтау туралы» Заң қабылданған сәттен бастап газ саласының белсенді және серпінді дамуы байқалады. Заңмен ішкі нарықты газбен қамтамасыз ету тәртібі реттелді, газ және газбен жабдықтау саласындағы ұлттық оператор институты, бағаны мемлекеттік реттеу тетіктері енгізілді. Заңда басымдықпен елдің энергетикалық қауіпсіздігін қамтамасыз ету, халықты көгілдір отынмен жабдықтау және экологиялық жүктемені төмендету белгіленді. Бұл ретте ішкі нарықтағы газ бағасын газ және газбен жабдықтау саласындағы ұлттық оператор экспорт есебінен субсидиялайды.

Бүгінгі таңда газды кеңінен қолдануды ынталандыру және газды терең өңдеуге инвестициялар тарту мақсатында газ саласын мемлекеттік реттеудің жаңа кезеңінің қажеттілігі туындады.

Халықты тұрақты газбен жабдықтау және одан әрі газдандыру басымдығын сақтай отырып, заң жобасында инвестициялық жобалардың түрлі жаңа санаттары үшін жеке баға белгілеу көзделген.

Бірінші. Тұтынушылар үшін мемлекет бекітетін бағалар газдың өзіндік құнынан едәуір төмен, бұл газ саласын дамыту үшін тежеуші фактор болып табылады. Екінші жағынан, осы кезеңде мемлекеттік реттеуден бас тарту және нарықтық баға белгілеуге толық көшу газ бағасының күрт өсуіне алып келеді. Осыған байланысты мұнай-газ химиясын ынталандыру мақсатында осындай жобалар үшін тауарлық газдың бағасын мынадай формула бойынша белгілеу тетігі әзірленді: газды жетізудің өзіндік құны қосылған ұлттық оператордың ең төменгі рентабельділік нормасы, яғни 7 пайыз.

Екінші. Отын ретінде пайдаланылатын газдың дәстүрлі отын түрлерімен салыстырғанда бірқатар артықшылықтары бар.

2018 жылы Қазақстан Республикасының Үкіметі табиғи газды мотор отыны ретінде қолдануды дамыту бағдарламасын қабылдады. Бағдарламаны іске асыру экологиялық жүктемені төмендетуге, автокөлік құралдарының шығындарын азайтуға, жаңа жұмыс орындарын құруға мүмкіндік береді. Атап айтқанда, 2022 жылға қарай елдің газдандырылған өңірлерінде муниципалдық автопаркті сығылған газға көшіру жоспарлануда.

Компримирленген және сұйытылған табиғи газды өндіру үшін газға шығынсыз баға белгілеу газ моторлы отын нарығын дамытуға ықпал етеді және осы бағдарламаны табысты іске асыру шарттарының бірі болып табылады.

Заң жобасында белгіленген тұтынушылардың үшінші санаты – бұл жаңа электр станциялары.

Электр энергиясының жалпы профицитіне қарамастан Қазақстанда қазіргі уақытта энергия жүйесіндегі тапшылықты маневрлік толықтыруға қабілетті реттеуші қуаттардың жетіспеушілігі бар. Бұл электр энергиясының 70 пайызға жуығы энергия жүйесін реттеуге арналмаған көмір электр станцияларымен өндірілетіндігімен байланысты. Заң жобасында осындай маневрлік станцияларды салуға инвестицияларды тарту үшін ұзақ мерзімді газ бағасын белгілеу қарастырылған. Аталған нормалар инвестициялық жобалар үшін газ жеткізу кезінде ұлттық оператордың қосымша шығындарын жинақтамай, жұмыс істеп тұрған тұтынушылар үшін газдың баға белгілеудің ағымдағы тетігін сақтауға мүмкіндік береді.

Енгізілетін заң жобасы газдың қолдану тиімділігін арттыруға бағытталған және:

1) қосылған құны жоғары мұнай-газ химиясы өнімдерін өндіру жөніндегі стратегиялық маңызды инвестициялық жобаларды газбен қамтамасыз етуге;

2) ішкі нарықты шектелген бағалар бойынша газбен жабдықтауды тұрақты сақтауға;

3) елдің энергетикалық қауіпсіздігін арттыруға мүмкінді береді.

Заң жобасын Парламент Мәжілісінде қарау барысында депутаттар тарапынан мынандай мәселелерге қатысты түзетулер енгізілді:

1) газ және газбен жабдықтау саласындағы ұлттық операторға газ және газ конденсатты кен орындарында көмірсутегін барлауды және өндіруді жүзеге асыру жөніндегі функцияларды беру;

2) жер қойнауын пайдалану құқығын беруге арналған аукционды қағаз нысаннан электрондық нысанға ауыстыру;

3) тәуелсіз сараптама операторының қызметін реттеу;

4) бірыңғай операторға бензин мен дизель отынын автожанармай құю станцияларымен талондық немесе карточкалық жүйе бойынша күштік құрылымдарға бөлшек саудада өткізуді жүзеге асыру бойынша құзырет беру.

Жер қойнауын пайдалану құқығын беруге арналған аукционды қағаз нысаннан электрондық нысанға ауыстыру бойынша депутаттардың түзетулері төмендегідей. Қазақстан Республикасының «Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы» кодексіне сәйкес 2020 жылдан бастап электрондық нысанда аукцион өткізу көзделген.

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі депутаттарының түзетулерімен электрондық нысанда аукцион өткізу үшін:

- 1) электрондық аукциондар операторларын анықтау;
- 2) электрондық нысанда аукцион өткізу рәсімдерін түзету;
- 3) электрондық нысанда аукцион өткізуді 2020 жылдың 1 қыркүйегінен бастау қарастырылған.

Тәуелсіз сараптама операторының қызметін реттеу бойынша депутаттардың түзетулері төмендегідей. «Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы» кодексте 2020 жылдан бастап көмірсутек шикізаты саласындағы жобалық құжаттарға тәуелсіз сараптама жүргізу үшін тәуелсіз сараптама операторы көзделген.

Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісі депутаттарының түзетулерінің мәні:

- 1) барлық тартылған тараптардың шарттық құқықтық қатынастарын рәсімдеу;
- 2) тәуелсіз сараптаманы ұйымдастыру мен жүргізуге арналған шығындарды есептеу тетігін әзірлеу;
- 3) тәуелсіз сарапшыларды біліктілігі бойынша іріктеу үрдісін реттеу.

Бензинді және дизель отынын талон немесе карточкалық жүйе бойынша автожанармай құю станцияларынан күшті құрылымдарға өткізуді жүзеге асыру бойынша бірыңғай операторға құзырет беру көзделген.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысымен бензин мен дизель отынын күштік құрылымдарға жеткізу бойынша бірыңғай оператор болып, «ҚазМұнайГаз – Аэро» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі белгіленді.

«ҚазМұнайГаз – Аэро» ЖШС мекемесінің өз автожанармай құю станцияларының жоқтығын ескере отырып, бірыңғай операторға автожанармай құю станциялары арқылы карточкалар мен талондарды сату жолымен мұнай өнімдерін бөлшек саудада жеткізу құқығын беру бойынша норма ұсынылады.

Жоғарыда көрсетілген түзетулерді қабылдау мемлекеттік кірістерді қысқартуды немесе бюджеттен мемлекеттік шығыстарды ұлғайтуды көздемейтінін айта кету қажет.

Сондай-ақ ұсынылған түзетулер бойынша белгіленген тәртіппен Қазақстан Республикасы Президентінің Әкімшілігімен келісілген Үкіметтің оң қорытындысы алынды.

Жоғарыда айтылғандарды ескере отырып, құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы, құрметті депутаттар, аталған заң жобасын қолдауларыңызды сұраймын.

Баяндама аяқталды, назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Нұрлан Асқарұлына сұрақтарыңыз бар ма?

Сөз сенатор Нұралиевке беріледі.

НҰРАЛИЕВ Ә.Т. Рақмет.

Құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы, менің екі сұрағым бар, олар Энергетика министрлігіне арналады.

Заң жобасы бойынша сығымдалған немесе сұйытылған газ өндіретін инвесторларға салынатын тауарлық газдың көтерме бағаларының шекті көлемдерін белгілеу көзделген.

Энергетика министрлігінің мәліметі бойынша сұйытылған газдың 1 тоннасының көтерме бағасы тоннасына 37 мың 700 теңгені құрайды, яғни бір литрге 22 теңге. Ал газ станцияларында оның бөлшек саудадағы бағасы тоннасына 130 мың теңгені немесе бір литрге 74 теңгені құрайды. Яғни бағалардың алшақтығы 345 пайызды құрап отыр.

Осыдан туындаған сұрақ. Сұйытылған газдың көтерме бағасы мен оның бөлшек саудадағы бағасының шамадан үлкен алшақтығын қалай түсіндіресіз? Сұйытылған газдың бөлшек саудадағы бағасының реттелуі қолданыстағы заңнамалармен реттеледі ме?

Екінші сұрақ. Заң жобасында белгіленген бағалар бойынша тауарлық газ ресурстары бөлінетін мұнай-газ химия өнімдерін өндіру жөніндегі инвестициялық жобалардың тізімін қалыптастыру көзделеді. Осыған байланысты тізбеге енгізу үшін мұндай жобаларды іріктеу тетігі қандай? Бүгінгі таңда қандай нақты инвестициялық жобалар бар? Рақмет.

НОҒАЕВ Н.А. Сұрағыңызға рақмет. Екінші сұрақ бойынша айтар болсақ, жаңа баяндамада атап өткендей, енгізілген өзгерістердің мәні – инвестициялық тартымдылықты арттыру, яғни елімізге келетін газ және газ конденсаты немесе ілеспе газды пайдаланып, өзінің инвестициялық жобасын жүзеге асыруға қажет газдың бағасын белгілеу.

Жаңа мен өз баяндамамда айтып өттім, ол баға ұлттық оператордың өзінің пайдасының 7 пайыздық рентабельділігінен артық болмайды.

Қазіргі таңда елімізде үш жоба жүзеге асып жатыр. Сол жобалардың тартымдылығын арттыру жөніндегі мәселе. Сондықтан жаңағы сіз көтерген сұйытылған газға белгілеген бағалар тұтынушыларға зиян келетіндей жағдайда емес.

Бұл Мәжілістің де, Сенаттың да сәйкес комитеттерінде талқыланды. Қабылданған жағдайда осы заңға қатысты субъектілердің, тараптардың мүдделеріне зиян келмеу жағы кеңінен қарастырылды.

Жаңа атап өттім, Мәжілісте қаралған кезде Мәжіліс депутаттары өз ұсыныстарын жеткізді, оны баяндап өттім. Сенатта кеше болған отырыста әріптестеріміз де белгілі бір талаптар қойған болатын. Оны біз алдағы уақытта ескере отырып, осы заңды қабылдағанда ешбір тараптың құқығына зиян келмейтіндей жағдайды қалыптастыру бағытында жұмыс атқарамыз.

ТӨРАҒА. Сондай ант беруіңіз керек.

Келесі сөз сенатор Мұрат Бақтиярұлына беріледі.

БАҚТИЯРҰЛЫ М. Құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы, алдыңғы темір жол көлігі туралы және газ, газбен жабдықтау туралы заңды біз бір-ақ апта қарадық, уақыт тығыз болды, негізінде екеуі де негізгі заңдардың бірі. Дегенмен де бұл заң біздің комитетте жан-жақты талқыланды.

Нұрлан Асқарұлы, сіздің орынбасарыңыз келген еді, жазбаша түрде жауап беремін деген, енді өзі де жоқ, жауабы да жоқ. Сондықтан амал жоқ сұрақ қоюға тура келіп отыр.

Қызылорда облысында Қазақстанда алғаш рет ілеспе газ 2005 жылы пайдалануға берілді. Бұл газдың өзіндік құны қазір 8 теңге, ал «Бейнеу – Бозой – Самсоновка» газ құбыры арқылы келгендегі 3 теңге маржасы бар, сонда 11 теңге. 2014 жылдан бастап осы

Ақшабұлақтағы ілеспе газды құбырға қосқаннан кейін бұның бағасы 21 теңгеге шарықтап шығып кетті. Біз өңірге барған сайын сайлаушыларымыз сұрайды, өйткені осы ілеспе газдың үлесі 33 пайыз, қалған 67 пайызы жаңағы құбырдан келіп жатқан газ. Енді бұның бағасын орташа шығару керек қой.

Бұл мәселеге қазір жауап бере алмасаңыз, жазбаша түрде жауап берерсіз.

Келесі мәселе. Бұны бірнеше рет Парламент қабырғасында көтергенбіз. Қызылорда облысы, Түркістан облысы, Жамбыл және Алматы облыстарының барлығы «Бейнеу – Бозой – Самсоновка» газ құбырының бойында жатыр. Аудан орталықтары, тәуба, қазір газдандырылды, бірақ ірі елді мекендер, ауылдар осы кезге дейін газдандырылған жоқ.

Мен Қызылорда облысы бойынша айтамын, бірде-бір ауылдық елді мекен әлі күнге дейін газдандырылған жоқ. Осыған байланысты бір жүйелі түрде жоспар жасалына ма?

Бізден газдандыруға байланысты үнемі сұрайды. Сіз жақсы білесіз, оны облыстық бюджет тарта алмайды, тек республикалық бюджеттен беру керек. Осыған байланысты сіздің пікіріңіз. Рақмет.

НОҒАЕВ Н.А. Бірінші мәселе бойынша қалай болғанда да Елбасының, Президенттің тапсырмаларына сәйкес халықтың әл-ауқатын жақсарту, тұрмысын арттыру жөніндегі мәселелер біздің назарымызда болу керек, соларды ескере отырып. Ол бір жағынан.

Екінші жағынан, ұлттық оператор «ҚазМұнайГаз» ұлттық компаниясы» АҚ-ның газды транспорттау және өзінің жеріне жеткізу жөніндегі өзіне алған міндеттемелері бар, өзіңіз айтып өткен «Бейнеу – Самсоновка» газ құбыры жөнінде. Қазақша айтқанда, өгізді өлтірмей, арбаны да сындырмай осы мәселені шешу керек. Мен қазір сізге мына мәселені толыққанды жеткізе алмаймын, өзіңіздің талабыңыз бойынша артынан жазбаша жеткіземін.

Екінші мәселе бойынша. Газдандыру мәселесі де өзекті, соңғы он жылда республикамыздың тұрғындарын газдандыру 42 пайыздан 53 пайызға дейін өсті. Яғни белгілі бір іс-шаралар өзінің оң нәтижесін беріп келе жатыр. Сіздердің айтқандарыңызды ескере отырып облыс әкімдіктерінің енгізген ұсыныстарын өзіміздің мүмкіншілігімізге қарай және республикалық бюджеттің қаражатына сәйкес, көрпене қарап көсіл деген жағдаймен басымдылықтарды анықтай отырып қаражат бөлу мәселесін біз күнделікті басты мәселеміз қылып белгілейміз.

ТӨРАҒА. Ол жерде басқаша бір мәселе бар. Өйткені жергілікті әкімшіліктер аймақтардағы газ құбырларын өздері салады, өздері жеткізеді. Оған ұлттық оператордың ешқандай қатысы жоқ. Енді олар тендер өткізеді, оған бірталай уақыт кетеді. Тендер өткізіп болғаннан кейін де кей кезде подрядчиктің сапасы онша болмайды, өткізген жұмыстарының да сапасы талапқа сай келмейді. Сол үшін ұлттық оператор ол жұмыстың приемкасын жасамайды, сол бірталай уақытқа созылып жатады.

Енді өзіңіз әкімшілік саласын жақсы білесіз, Атыраудан келіп отырсыз. Қалай ойлайсыз, келешекте аймақтарды газдандыру әкімшіліктерде қалу керек пе немесе бұл мәселені ұлттық оператордың тек өзі ғана ұстау керек пе?

НОҒАЕВ Н.А. Дариға Нұрсұлтанқызы, ұлттық операторға құрылысы біткен, қабылдау актілері бар газ желілері тапсырылады, ал оған дейінгі істердің барлығы министрліктің және әкімдіктің құзырында. Яғни тұрғындардан түскен өтініштер бойынша әкімдік елді мекенге газ өткізу жөніндегі басымдықтарды анықтайды және республикалық бюджеттен бөлінген трансфертті жергілікті облыстық әкімдік игереді.

Салынған газ құбырларын ұлттық оператордың балансына алу жөнінде сіздің айтып отырған мәселеңіз бар. Себебі ол меншікті ұлттық оператордың балансына берген кезде салық пайда болады. Сол салықты кім төлеу керек? Мәселе сонда. Бұл мәселемен біз енді жіті айналысамыз.

ТӨРАҒА. Ол мәселе жұмыстың сапасында да бар, өйткені қауіпсіздікті сақтауымыз керек қой. Ертең жарылып кетсе, тағы да бірталай жаңа проблема туғызады. Сондықтан қарастыру керек.

Келесі сөз сенатор Сафиновқа беріледі.

САФИНОВ Қ.Б. Рақмет, Дариға Нұрсұлтанқызы.

Во-первых, я хотел бы присоединиться к поздравлениям. Нурлан Аскарлович, поздравляю Вас с высоким назначением и возвращением в родное министерство.

Мой вопрос связан с правом недропользования, которое рассматривается в данном законопроекте. Как мы знаем, желающих инвестировать в нефть и газ очень много. Там достаточно сложная система, чтобы получить это право недропользования, хотя было неоднократное поручение руководства нашей страны о том, чтобы максимально привлекать инвестиции в геологоразведку.

Буквально вчера на пресс-конференции в России Президент Путин сказал, что за последние годы в России было открыто 600 новых месторождений. А у нас за то время, когда я там работал, в 2018 – 2019 годы, мы провели всего два аукциона. И в 2019 году аукцион еще не состоялся. Вы работали в нефтегазовых регионах, знаете, что деньги в разведку – это создание новых рабочих мест, развитие казахстанского содержания.

Вопрос: есть ли у вас видение, программа, как все-таки сделать открытую транспарентную систему, чтобы инвесторы могли спокойно вкладывать деньги в геологоразведку?

НОҒАЕВ Н.А. Спасибо за вопрос, Канатбек Бейсенбекович.

Я в своем докладе изложил видение по переводу бумажных аукционов в электронный формат. Данный формат широко применяется в мире, дает положительные результаты.

Вчера я видел замечания комитета, со многими я согласен. Дариға Нұрсұлтановна, если можно, просим принять в первом чтении. Разрешите доработать до второго чтения еще раз, внести данный вопрос на ваше рассмотрение.

Несомненно, необходимо проводить интенсивную работу по привлечению инвестиций, в том числе и в нефтегазовую отрасль. Правильно заметили, что это создание новых рабочих мест, увеличение налогооблагаемой базы, никто не возражает против

этого, но мы должны создать такие условия, чтобы каждый инвестор знал свои обязанности, права и обязательства.

Обеспечивая прозрачность, мы даем возможность инвестору, вложив свои средства, их вернуть.

Поэтому предстоит большая работа. Я думаю, что Ваш опыт, Канатбек Бейсенбекович, будет полезен.

ТӨРАҒА. А когда вы внесете новые предложения по устранению замечаний, которые были внесены депутатами?

НОҒАЕВ Н.А. Смотря, когда будет второе чтение согласно плану. Я думаю, что в течение недели управимся.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Басқа сұрақтарыңыз бар ма?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒА. Қосымша баяндама жасау үшін сөз Экономикалық саясат, инновациялық даму және кәсіпкерлік комитетінің мүшесі Манап Шарапиденұлы Көбеновке беріледі.

КӨБЕНОВ М.Ш. Құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы, құрметті депутаттар мен шақырылғандар! Бүгінгі Сенаттың отырысына ұсынылып отырған «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жер қойнауын пайдалану, газ және газбен жабдықтау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Заң жобасының мақсаты мен маңыздылығы жөнінде, оның қажеттілігі туралы баяндамашы Қазақстан Республикасының Энергетика министрі Нұрлан Асқарұлы жан-жақты баяндап берді.

Заң жобасы Қазақстан Республикасының ішкі нарығында газды пайдаланудың тиімділігін арттыру мақсатында әзірленді.

Атап айтқанда, заң жобасы арқылы Кәсіпкерлік кодексіне және Жер қойнауы және жер қойнауын пайдалану туралы кодекске, сондай-ақ «Электр энергетикасы туралы», «Мұнай өнімдерінің жекелеген түрлерін өндіруді және олардың айналымын мемлекеттік реттеу туралы», «Газ және газбен жабдықтау туралы» Қазақстан Республикасының заңдарына өзгерістер мен толықтырулар енгізіледі.

Уважаемые коллеги! Основными целями законопроекта являются повышение эффективности использования газа на внутреннем рынке, обеспечение стабильности внутренних потребностей страны в газе, развитие новых инвестиционных проектов, использующих газ в качестве сырья.

Принятие законопроекта позволит:

обеспечить сдерживание цены на внутреннем рынке путем утверждения предельных цен на газ;

реализовать основные мероприятия по расширению использования газа;

реализовать новые проекты в сфере электроэнергетики, связанные со строительством маневренных мощностей в энергодефицитных регионах;

устранить конфликт норм по срокам установления уполномоченным органом цены покупки товарного газа у недропользователей;

расширить круг субъектов предпринимательской деятельности, функционирующих в сфере электроэнергетики.

Также законопроектом вносятся поправки, касающиеся вопросов:

наделения национального оператора в сфере газа и газоснабжения функциями по осуществлению разведки и добычи или добычи углеводородов на газовых и газоконденсатных месторождениях;

перевода аукциона по предоставлению права недропользования на углеводороды;

передачи функций от уполномоченного органа к оператору электронных аукционов на предоставление права недропользования по углеводородам.

Аукцион будет проводиться на электронной торговой площадке оператора, который выполняет технические функции. Итоги аукциона – компетенция комиссии.

Также законопроектом определяется периодичность проведения аукциона – не более двух раз в год. Это позволит формировать крупные аукционы, что послужит увеличению участников аукционов, соответственно, создаст большую конкуренцию между ними и приведет к увеличению подписных бонусов. Кроме того, как показывает практика, аукционы проводятся не чаще одного раз в год.

Субъектами недропользования в основном являются крупные компании со значительными финансовыми вложениями.

Актуальность электронного формата аукциона объясняется еще и тем, что в развитие экономики страны необходимо привлечение крупных иностранных инвесторов в сферу недропользования, а проведение электронного аукциона даст возможность принимать в них участие дистанционно.

По законопроекту проведен ряд заседаний рабочей группы.

Замечаний и предложений по концепции законопроекта постоянные комитеты Сената не имеют.

На основании изложенного, уважаемые коллеги, Комитет по экономической политике, инновационному развитию и предпринимательству, руководствуясь пунктом 58 Регламента Сената, рекомендует одобрить в первом чтении проект Закона Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам недропользования, газа и газоснабжения».

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Манап Шарапиденұлына сұрақтарыңыз бар ма?

ОРНЫНАН. Жоқ.

ТӨРАҒА. Пожалуйста, обсуждение. Сергей Викторович, Вам слово.

ПЛОТНИКОВ С.В. Құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы, құрметті әріптестер мен шақырылғандар! Бүгін біз өте маңызды заң жобасын талқылап отырмыз.

Я полностью поддерживаю данный законопроект, который направлен на социально-экономическое развитие нашей страны и качественное улучшение жизни ее граждан.

В своем Послании народу Казахстана от 27 января 2012 года Елбасы поручил Правительству приступить к строительству трубопроводной системы, которая будет газифицировать центральные, северные районы, включая столицу.

При этом Президент отметил, что Казахстан – страна, добывающая нефть и газ, и мы обязаны газифицировать нашу страну.

На протяжении ряда лет я неоднократно поднимал вопрос о газификации востока страны. К сожалению, не получал конкретного ответа от Правительства.

На заседании Сената по рассмотрению бюджета в ноябре текущего года я вновь вернулся к этой теме и задал вопрос Премьер-Министру Республики Казахстан Мамину Аскару Узакпаевичу, который заверил, что газификация восточного региона находится на контроле Правительства, и в первом полугодии 2020 года будет принято решение о реализации.

На сегодняшний день рассматриваются два варианта – прокладка местного трубопровода либо присоединение к российскому газу. Это обнадеживающее решение вызвало положительный резонанс у жителей региона, поскольку восток страны является наиболее промышленно развитым регионом и неблагоприятным в плане экологии.

Уважаемый Нурлан Аскарлович, я также присоединяюсь к поздравлениям в Ваш адрес с назначением на пост руководителя важнейшего министерства и надеюсь, что Вы приложите максимум усилий для окончательного завершения газификации всей страны. Спасибо.

ТӨРАҒА. Спасибо.

Сенатор Бортник, пожалуйста, Вам слово.

БОРТНИК М.М. Рақмет.

Құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы, құрметті әріптестер! Хорошо известно, что нефтегазовая отрасль оказывает значительное воздействие на социально-экономическое развитие страны и ее отдельных регионов, по сути, являясь локомотивом для всей экономики государства, способствуя развитию других ее отраслей.

Составной частью этой отрасли является сфера газа и газоснабжения. Основы регулирования общественных отношений в ней определены Законом Республики Казахстан «О газе и газоснабжении», принятом в 2012 года, а также Концепцией развития газового сектора Республики Казахстан до 2030 года, утвержденной постановлением Правительства в 2014 году.

Нужно отметить, что принятые вышеназванные документы позволили повысить количественные и качественные показатели отрасли. Сегодня уже говорилось о том, что выросла добыча газа, увеличившись за последние четыре года до 55 миллиардов кубов, идет рост уровня газификации до 50 процентов.

Представленный на наше рассмотрение проект Закона «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам недропользования, газа и газоснабжения» является как бы логическим продолжением вышеназванных документов, разработан с целью дальнейшего повышения эффективности использования газа на внутреннем рынке, стимулирования условий для стабильного обеспечения внутренних потребностей страны в газе.

Особо хочу отметить и поддержать предложенные законопроектом меры, направленные на выработку механизма установления цен товарного газа для новых стратегически важных инвестиционных проектов, использующих газ для производства продуктов с высокой добавленной стоимостью.

Значительный материальный и экологический эффект будут иметь изменения в законодательстве, направленные на повышение эффективности использования природного газа в качестве моторного топлива. Установление безубыточной цены для производства сжатого и сжиженного природного газа позволит стимулировать развитие рынка газомоторного топлива, а также, надеюсь, создаст условия для модернизации наших действующих газоперерабатывающих предприятий.

Вместе с тем, на мой взгляд, нужно достаточно осторожно подходить к вопросу использования товарного газа в качестве топлива для производства электрической энергии. Нужно ли создавать приемлемые цены на газ на долгосрочный период с целью привлечения инвестиций в строительство таких электростанций?

Опыт эксплуатации газовых электростанций на Мангистау, сжигающих около 2,5 миллиарда кубических метров газа в год и борющихся за постоянное повышение тарифов из-за роста цен на газ для сохранения хотя бы рентабельности предприятий, заставляет задуматься.

Считаю целесообразным перевод электрических станций на газ в экологически сложных регионах. Запасы газа в Казахстане не безграничны. Утвержденные и извлекаемые запасы газа составляют около 4 триллионов кубических метров. Даже при нынешнем уровне добычи (55 миллиардов кубических метров) нетрудно подсчитать, что этого газа не так много, далеко не хватит будущим поколениям.

Нужно сделать все, чтобы данные природные богатства эффективно работали на экономику страны, повышали благосостояние наших граждан, создавали тепло и уют в их домах.

Более того, в энергетике не исчерпаны резервы угольных генераций, а еще перспективнее выглядят возможности Казахстана в атомной энергетике.

В стране реализуются масштабные проекты по газификации, в том числе завершается строительство магистрального газопровода «Сарыарка», который обеспечит столицу и ряд регионов голубым топливом.

Газификация является стратегической государственной задачей, реализация которой будет способствовать развитию экономики, росту бизнеса, улучшению экологии и созданию комфортных условий для населения.

В связи с вышеизложенным считаю, что рассматриваемый законопроект будет способствовать скорейшей реализации данных проектов.

Я поддерживаю данный законопроект и прошу коллег также поддержать.

Спасибо за внимание.

ТӨРАҒА. Спасибо, Михаил Михайлович.

Слово предоставляется сенатору Сафинову.

САФИНОВ Қ.Б. Уважаемая Дарига Нурсултановна, уважаемые депутаты! Как сказал министр, в нашем комитете возник ряд замечаний, мы вместе с разработчиками принимаем меры по их устранению.

Вместе с тем я хотел бы отметить пару аспектов, которые все-таки беспокоят наш комитет по этому сложному вопросу.

Как я уже говорил, нефтегазовая отрасль весьма привлекательная как для отечественных, так и для зарубежных инвесторов, вместе с тем там вращается большое количество посредников, которые пытаются получить право недропользования, а затем перепродать его иностранным инвесторам. Также есть примеры, когда компании стремятся получить право недропользования в обход общего порядка, не уплачивая полноценные налоги и подписные бонусы. Именно по таким нарушениям был мой депутатский запрос по поводу предоставления прав недропользования национальной компании без конкурса.

Важно обратить внимание, чтобы все процедуры в сфере недропользования, предоставления прав были максимально прозрачными, оперативными, эффективными, обеспечивающими интересы как государства, так и недропользователей.

Основные поправки в Кодекс «О недрах и недропользовании» связаны с изменением порядка проведения аукционов на предоставление права недропользования в отношении углеводородов – нефти и газа.

Первый Президент страны Назарбаев Нурсултан Абишевич в свое время дал поручение разработать новый Кодекс о недропользовании с целью вхождения Казахстана в мировой рынок в области геологоразведки и упрощения законодательства для привлечения средств в геологоразведку.

Хочу отметить, что на следующей неделе, 27-го числа, исполняется два года с момента принятия этого Кодекса «О недрах и недропользовании». Срок небольшой, но позволяющий подвести определенные итоги.

По действующему закону в статье 99 кодекса, которая вводится в действие с 1 января 2020 года, написано: «аукцион проводится с использованием интернет-ресурса уполномоченного органа в области углеводородов в электронной форме в порядке, утвержденном компетентным органом».

Предложение, внесенное в законопроект, показывает, что министерство не справилось с этой задачей и предлагает проводить эту работу через создание оператора электронных аукционов, который фактически начнет действовать с сентября 2020 года.

Что же министерство предлагает для решения этих вопросов? Хочу остановиться на двух аспектах.

Во-первых, предлагается проводить аукционы не более двух раз в год. Почему? С одной стороны, в действующем законодательстве мы ужесточаем сроки рассмотрения

заявок, даем 20 дней на проведение аукциона с целью максимального реагирования государственного органа на желание инвестора вложить средства в разведку.

Возникает парадоксальная ситуация. Мы вводим новые механизмы, направленные на оперативное решение вопросов, сокращаем сроки рассмотрения заявлений и принятия решений и одновременно с этим откладываем реализацию этих решений на полгода. У геологов есть понятие полевой сезон, то есть весной можно начать геологоразведочные работы. Будет ли соответствовать принципу проведения аукциона один раз в полгода?

Как вы знаете, Президент Республики Казахстан Касым-Жомарт Кемелевич Токаев в зарубежных поездках отдельно проводит работу по привлечению инвестиций.

Инвесторам мы обещаем отдельные специальные условия, чтобы они вложили деньги, в том числе и в геологоразведку. Смоделируйте ситуацию. Придет зарубежный инвестор, который поверит нашим обещаниям, а мы ему скажем: подождите полгода, оказывается, министерству удобно проводить аукцион не по каждому месторождению, а только два раза в год, не более.

Я могу смоделировать и другие ситуации. Например, зайдут компании на такой аукцион, выполнят минимальные программы, покажут, что есть большие деньги, заплатят взнос за участие, а потом покажут максимальную сумму, больше чем серьезный зарубежный инвестор, не будут платить этот бонус, тогда конкурс будет через полгода отложен. Я не думаю, что инвесторы придут в такую «карусель» и будут работать.

Можно было элементарно заложить, чтобы при проведении аукциона, если первый победитель отказывается, то автоматически второй признается победителем. Не обязательно для этого ждать еще полгода.

Во-вторых, кардинально меняется порядок проведения аукциона. Сейчас по действующему закону аукцион проводит компетентный орган, то есть Министерство энергетики, в котором создается соответствующая комиссия. Законопроектом предусмотрено, что организовывать аукцион будет по-прежнему компетентный орган, он будет проводить всю черновую работу, а вот проведением его будет заниматься некий «оператор электронных аукционов».

В Кодексе «О недрах и недропользовании» есть несколько так называемых операторов: оператор в области поддержки казахстанских кадров и производителей, оператор независимой экспертизы проектных документов, оператор учета сырой нефти и так далее. В отношении всех этих операторов сказано, что оператор – это юридическое лицо, не менее 50 процентов которого принадлежит государству, управляет этим государственным пакетом уполномоченный орган.

Но когда вопрос встал об одном из главных операторов электронных аукционов, от работы которого будет зависеть, в чьи руки попадут наши недра, который будет получать достаточно большие деньги от участников аукциона, оказывается, этот оператор аукционов может быть полностью частной компанией, в том числе со стопроцентным иностранным участием.

Как это согласуется с принципами национальной безопасности, в том числе экономической? В законопроекте нет четких норм, как этот оператор будет выбираться, и будет ли он выбираться или его просто назначат? Каковы будут его отношения с министерством? Какова, в конце концов, будет его ответственность?

Сказано только, что оператор определяется компетентным органом по критериям, установленным самим же компетентным органом. Почему эти основные критерии не закрепляются в самом законе? Ведь они влияют на правосубъектность юридических лиц и от них же зависит право выбора, кто станет этим важным оператором? А может быть, у министерства уже есть определенная компания, под которую готовят необходимые критерии?

Но дело даже не в критериях. Строго говоря, электронный аукцион – это довольно элементарная компьютерная программа. Алгоритм прост: определить, кто из участников нажал кнопку раньше и какая из нескольких сумм больше. Электронные аукционы, электронные торговые площадки известны во всем мире, в том числе и у нас в стране.

Мы прекрасно знаем, что очень активно работают хакеры в этом направлении. Вопрос в другом: кто будет отвечать за то, что эта программа вдруг откажет или будет работать некорректно?

Как свидетельствует зарубежный опыт, большинство спорных ситуаций в сфере электронных торгов связаны именно с так называемыми техническими сбоями в работе интернет-площадок.

По данным «Роснедра», в 2016 году в России было проведено порядка 300 аукционов на право недропользования, из них 100 были признаны недействительными из-за технических сбоев.

Это делается элементарно. Например, один участник предлагает свой размер подписного бонуса, второй хочет предложить больше, а программа не реагирует, зависла. И все, первый участник победил. Сделано это специально или неспециально, никто не разберется. Компетентный орган чист, аукцион проводил оператор, который юридически никакой ответственности не несет. Оператор разрабатывает программу, а механизма утверждения ее нет. Разработчики полагают, что все проблемные вопросы будут решены в подзаконных актах, однако эти акты, которые обязательно должны быть представлены вместе с законопроектом, так и не были представлены. Поэтому мы не получили ответов на поставленные вопросы.

В целом полагаю, что данный законопроект не улучшает, а ухудшает существующую ситуацию и не исключает «серые» схемы.

В целом я поддерживаю концепцию законопроекта, потому что там много полезных вещей, помимо этого, но в части предлагаемых норм о недрах и недропользовании требуется весьма внимательный анализ и серьезная доработка.

Спасибо за внимание.

ТӨРАҒА. Спасибо, Канатбек Бейсенбекович. Очень правильные замечания.

Слово предоставляется сенатору Джаксыбекову.

ДЖАҚСЫБЕКОВ С.Р. Спасибо, Дарига Нурсултановна.

Уважаемый Нурлан Аскарлович, я недавно узнал, что при назначении на государственную должность неправильно поздравлять, а надо пожелать успехов. Поэтому я желаю успехов, надеюсь на совместную плодотворную работу.

Что касается замечаний и предложений по данному законопроекту. Дарига Нурсултановна, если позволите, то мы вместе с министерством эти вопросы отработаем и по мере готовности вынесем на обсуждение.

Я считаю, Нуреке, что до второго чтения эту работу качественно сделать не удастся. Поэтому такая просьба.

Касательно законопроектов. Нурлан Аскарлович, в продолжение выступления коллеги Бортника Михаила Михайловича. Мы попытались понять вопросы по запасам газа, угля, урана, есть ли в государстве баланс использования природных ресурсов, потому что не все имеет свойство бесконечности, когда-то все может завершиться.

К сожалению, мы на этот вопрос ответа не получили. Поэтому просим эту работу провести.

Вторая часть тоже важная, этот законопроект позволит эту работу значительно продвинуть вперед. Это разведка и добыча новых месторождений газа. По общей информации, у нас достаточное количество газовых месторождений, которые сегодня находятся вне работы. Поэтому я прошу это взять тоже на заметку, провести данную работу.

Развитие газохимической отрасли. Мы до сих пор ведем разговор о нефтехимии, газохимии. Это вопрос, который сегодня попал в тень, не имеет мощного развития. Поэтому прошу эти вопросы взять на контроль, поработать над ними и проинформировать нас. Спасибо.

ТӨРАҒА. Осымен талқылау аяқталды. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жер қойнауын пайдалану, газ және газбен жабдықтау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасын бірінші оқылымда мақұлдау туралы Сенат қаулысының жобасы сіздерде бар. Дауыс беріңіздер. Дауыс беру режимі қосылсын.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. «Қатысып отырғандар» – 41 депутат, «жақтағандар» – 41, «қарсылар» – жоқ, «қалыс қалғандар» – жоқ. Қаулы қабылданды. Бас комитетке заң жобасын екінші оқылымға әзірлеу тапсырылады.

Күн тәртібіне қосымша енгізілген екі заң жобасы бойынша комитеттердің отырыстарын өткізу үшін 10 минутқа үзіліс жариялаймын.

ҮЗІЛІС.

ҮЗІЛІСТЕН КЕЙІН.

ТӨРАҒА. Құрметті депутаттар, тіркеуден өтулеріңізді сұраймын. Тіркеу режимі қосылсын.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. «Қатысып отырғандар» – 41 депутат. Қажетті кворум бар, жұмысымызды жалғастырамыз.

Құрметті депутаттар, күн тәртібіне қосымша енгізілген «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен

толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы екінші оқылымда қаралады.

Слово предоставляется Лукину Андрею Ивановичу.

ЛУКИН А.И. Құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы! Уважаемые депутаты и приглашенные! Проект Закона Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в Кодекс Республики Казахстан об административных правонарушениях» был рассмотрен на пленарном заседании Сената и принят в первом чтении.

В ходе обсуждения законопроекта и подготовки ко второму чтению с учетом замечаний и предложений комитета возникла необходимость внесения изменений и дополнений в одобренный Мажилисом законопроект. В частности, для обеспечения защиты прав граждан на отдых в рамках законопроекта внесены изменения по ужесточению ответственности за нарушение тишины, а также за повторное нарушение, предусмотренные статьей 437 КоАП.

В целях усиления ответственности за нарушения в области ведения Государственного земельного кадастра по данному правонарушению пересмотрена санкция для должностных лиц. Значительная часть поправок связана с уточнением компетенции должностных лиц органов, уполномоченных рассматривать дела об административных правонарушениях и налагать взыскания.

Также поправки направлены на приведение законопроекта в соответствие с действующим законодательством, правилами юридической техники и уточнение редакции норм законопроекта.

Сформирована сравнительная таблица из 17 позиций, состоящая из предложений головного комитета и постоянных комитетов Сената.

Уважаемая Дариға Нурсултановна, уважаемые коллеги! С учетом изложенного Комитет по конституционному законодательству, судебной системе и правоохранительным органам предлагает рассмотреть сравнительную таблицу и в соответствии с пунктом 5 статьи 61 Конституции Республики Казахстан рекомендует вернуть в Мажилис Парламента изменения и дополнения в проект Закона Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в Кодекс Республики Казахстан об административных правонарушениях». Прошу поддержать.

Доклад окончен. Благодарю за внимание.

ТӨРАҒА. Спасибо.

Будут ли вопросы к Андрею Ивановичу?

ОРНЫНАН. Нет.

ТӨРАҒА. Басқа пікірлер болмаса, салыстырма кестені қараймыз. Кестеге 17 түзету енгізілген, бас комитет бұл түзетулерді қабылдау жөнінде ұсыныс жасап отыр. Келісесіздер ме?

ОРНЫНАН. Келісеміз.

ТӨРАҒА. Басқа ой-пікір жоқ, онда заң жобасы бойынша салыстырма кестеге енгізілген түзетулерді бас комитеттің ұсыныстарымен тұтастай дауысқа қоямын. Дауыс беріңіздер. Дауыс беру режимі қосылсын.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. «Қатысып отырғандар» – 40 депутат, «жақтағандар» – 39, «қарсылар» – 1, «қалыс қалғандар» – жоқ. Заң жобасына Сенат енгізген түзетулер қабылданды.

Енді Мәжіліс мақұлдаған қалған баптарды дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. «Қатысып отырғандар» – 41 депутат, «дауыс бермегендер» – 1, «жақтағандар» – 40, «қарсылар» – жоқ, «қалыс қалғандар» – жоқ.

Мәжіліс мақұлдаған баптар қабылданды,

Сенат енгізген түзетулерді Мәжіліске жіберу туралы қаулыны дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. «Қатысып отырғандар» – 41 депутат, «жақтағандар» – 41, «қарсылар» – жоқ, «қалыс қалғандар» – жоқ. Шешім қабылданды.

Бұл заң жобасы бойынша Сенат енгізген түзетулер Мәжіліске жіберіледі.

Осы заң жобасы бойынша шақырылған азаматтарға рақмет, аман-сау болыңыздар. Келе жатқан жаңа жыл құтты болсын!

Құрметті әріптестер, күн тәртібіне қосымша енгізілген «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне тарихи-мәдени мұра мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы екінші оқылымда қаралады.

Сөз Динар Жүсіпәліқызы Нөкетаеваға беріледі.

НӨКЕТАЕВА Д.Ж. Құрметті Дариға Нұрсұлтанқызы, құрметті әріптестер! Аталған заң жобасы Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамалық актілерін «Тарихи-мәдени мұра объектілерін қорғау және пайдалану туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасына сәйкес келтіру мақсатында әзірленген.

Негізгі заң жобасының тұжырымдамалық бағыттарын ескере отырып, бес кодекске және жеті заңға өзгерістер мен толықтырулар енгізу ұсынылады.

Аталған түзетулердің басым көпшілігі негізгі заң жобасында қарастырылып отырған салалық сипатқа ие тарихи-мәдени мұра объектілерінің сақталуын қамтамасыз ету үшін тиімді құқықтық негіз жасауға арналған нормалармен сәйкестендіруге бағытталған.

Сонымен қатар «Мәдениет туралы» Заңда көптен бері қоғамда көтеріліп келген балет әртістерін қолдау жөніндегі өте өзекті мәселе өз шешімін тауып отырғанын айта кеткім келеді.

Осы заң жобасы қабылданған жағдайда Қазақстан Республикасындағы тарихи-мәдени мұра объектілерінің сақталуын қамтамасыз ету үшін қажетті жағдайлар жасалады.

Баяндалғанды ескере отырып, Әлеуметтік-мәдени даму және ғылым комитеті Қазақстан Республикасы Конституциясының 61-бабы 4-тармағына сәйкес «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне тарихи-мәдени мұра мәселелері бойынша

өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын қабылдауды ұсынады.

Осы заң жобаларын жан-жақты талқылауға белсене қатысқан әріптестеріме шынайы алғысымды білдіремін.

Назарларыңызға рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет, Динар Жүсіпәліқызы.

Заң жобасы бүгін талқыланды, сұрақтар болмаса, шешім қабылдауға көшеміз. Келісесіздер ме?

ОРНЫНАН. Келісеміз.

ТӨРАҒА. «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне тарихи-мәдени мұра мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы» Қазақстан Республикасының Заңын қабылдау жөніндегі бас комитеттің ұсынысын және осы мәселе бойынша Сенат қаулысын дауысқа қоямын. Дауыс беру режимі қосылсын.

Нәтижесін экранда көрсетіңіздер. «Қатысып отырғандар» – 40 депутат, «жақтағандар» – 40, «қарсылар» – жоқ, «қалыс қалғандар» – жоқ. Заң қабылданды.

Шақырылған азаматтарға рақмет, аман-сау болыңыздар.

Құрметті әріптестер, енді депутаттық сауалдарға көшеміз.

Сенатор Мұрат Бақтиярұлы.

БАҚТИЯРҰЛЫ М. Біздің депутаттық сауалымыз Үкімет басшысына жолданады, мемлекеттік тілге қатысты.

«Құрметті Асқар Ұзақбайұлы! Қазақстан Республикасының Тұңғыш Президенті – Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың тәуелсіздік алғаннан кейін мемлекеттік және ұлтаралық тілге қатысты қалыптастырған кемел және көрегендік саясаты елдегі тұрақтылықтың басты кепіліне айналды. Қазақ жерін мекендеп отырған барлық диаспоралардың тілдерін дамыту тұрғысында жүргізіліп келе жатқан жұмыстар да, соған сәйкес барлық азаматтарымыздың тіл ерекшелігін ескеретін либералды заңдар жүйесі де өз жемісін берді деп санаймыз. Соңғы ширек ғасыр ішінде мемлекеттік тілдің демографиялық, тілтанымдық, әдістемелік, әлеуметтік-психологиялық, ақпараттық қолдау базалары жасақталған алғашқы кезеңі табысты аяқталды деуге болады.

Ал енді осы депутаттық сауал арқылы ел мен ұлт болашағы үшін стратегиялық маңызды болып табылатын мемлекеттік тіл саясатына қатысты қордаланған өзекті мәселелерге Үкіметтің назарын аударғанды жөн деп білдік.

Осы арада мемлекеттік тілдің мәртебесін көтеру – өзге тілдердің жолын кесіп, олардың мәртебесін төмендету емес, керісінше кезінде зорлықпен тұншықтырылған Қазақстан халқының мемлекеттік тілін одан әрі бекемдеу.

Айта кетуіміз керек, Кеңес Одағы құрамында болған Грузия, Армения, Әзірбайжан, Өзбекстан, Ресей Федерациясы да Кеңес өкіметі кезінде қабылданған заңдарын өзгертіп, өз мемлекеттік тілдеріне басымдық беріп отыр. Балтық жағалауы елдері тәуелсіздік алғалы мемлекеттік тіл туралы заңдарына үш рет өзгеріс енгізді.

Ал «Қазақстан Республикасындағы тіл туралы» Заң негізінен Кеңес өкіметі кезінде қабылданған қос тілді қолдануды толық сақтауға қызмет етіп келетіні ешкімге жаңалық емес. Ал бұл жағдай елдегі әлдеқашан өзгерген тілдік жағдаятқа толық жауап бермейді. Қазіргі уақытта қоғам да, адами құндылықтар да өзгерді, ой мен сана, салт-дәстүр, әдет-ғұрып та жаңаруда. Дүниеге құлдық ой-санадан мүлдем ада, еркін әрі ұлттық рухы басым, отаншыл жаңа ұрпақ келіп жатыр және де бүгінгі қалыптасқан демографиялық, миграциялық үдерістер жағдайын, ұлттық сана-сезімнің өсуін ескерсек, алдағы уақытта ендігі ұрпақ өз ана тілінің мемлекеттік қолданыс аясын тез арада кеңейтуді талап ете түсетін болады. Бұл заңдылық!

Осы бір жағдайды айта отырып, мемлекеттік тілдің заңнамалық нормативтік базасын жаңартатын уақыт жеткенін алға тартамыз.

Мемлекетте өзінің мемлекеттік тіліне деген жанашырлық пен мұқтаждық болмайынша тілге деген бетбұрыс болмайды. Сондықтан да мемлекеттік тілді білу және оны қолдану Қазақстан азаматтары үшін міндетті болуы тиіс. Мемлекеттік тілді білу «парыз» емес, «міндет» деп көрсетіле отырып, енді инструменталды заңдарға көшу керек, яғни заңдарда егжей-тегжей толық жазылып, регламенттелуі керек.

Мысалға, мемлекеттік тілді білу Қазақстан Республикасының барлық азаматтары үшін міндетті, бірақ әр сала үшін оның деңгейлері әртүрлі болуын міндеттейтін нормативтік база жасау қажет деп есептейміз.

Сонымен қатар орта білім беру жүйесінде шет тілдерді оқытуды бастауыш мектептің соңында бастау, қазақ тілінің интернет кеңістігіндегі контентін көбейту, сапасын арттыру жұмыстарына, соның ішінде қазақ тілінің ұлттық корпусын жасауға қаражат бөлу, дипломатиялық қатынастың барлық түрінде мемлекеттік тілге тиісті құрмет көрсетілуін қамтамасыз ету, «Қазақстан Республикасындағы тіл туралы» Заңның 23-бабында көрсетіліп, орындалмай отырған «Мемлекеттік тілді белгілі бір көлемде және біліктілік талаптарына сәйкес білуі қажет кәсіптердің, мамандықтардың және лауазымдардың тізбесін» жасау қажет.

Осы жағдайда ғана тіл саясатындағы әсірекеңшілдік жойылып, оның орнына мемлекеттік тілді үйреніп, білуге деген ынта шынайы түрде арта түсер еді және мемлекеттік тілге деген қажеттіліктің нақты заңнамалық негізі қаланатын болады. Бұл сапалық өзгеріске қоғам да дайын деп есептейміз.

Тілдік заңнаманы жетілдіру заң талаптарын күшейту арқылы сол қажеттілікті туғыза отырып, жаңадан мемлекеттік тіл туралы заң қабылдау керек. Бұл заң жобасына Парламент депутаттары бастамашылық жасауға дайын.

Президентіміз Қасым-Жомарт Тоқаев Қазақстан халқына арнаған Жолдауында «болашақта қазақ тіліне ұлтаралық қатынас тілі мәртебесін беру мүмкіндігін жасайтын жағдай қалыптастыру керек», – деген тұжырымды пікір айтқан болатын. Сондықтан да ендігі арада Үкімет мемлекеттік тіл саясатын жүргізуде нақтылы іске көшу керек деп есептейміз.

Бұл орайда мемлекеттік тіл мәселесі төңірегінде ұзақ жылдардан бері жинақталып, қордаланып қалған саналуан түрлі пікірлерді парасат-пайыммен сараптап, бүгінгі тәуелсіз мемлекетімізде қазақ тілін еркін меңгеруге жағдай жасайтын құқықтық негіз қалауымыз

керек. Мемлекеттік тілді кеңінен дамытатын да, оның қолданыс аясын кеңейтетін де бұдан өзге өркениетті жол жоқ.

Бұл арада Тұңғыш Президент – Ұлт көшбасшысы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың: «Қазақ тілі мемлекетіміздің барлық азаматтарын біріктіруге қуатты мемлекеттік тіл болуы керек», – деген ойлы сөзін Үкіметтің басшылыққа алғанын да қалар едік.

Құрметпен, депутаттар Бақтиярұлы, Сүлеймен, Жүсіп, Төреғалиев, Нұржігітова». Рақмет.

ТӨРАҒА. Рақмет.

Күн тәртібіндегі мәселелер толық қаралып болды, осымен отырысымызды жабық деп жариялаймын. Баршаңызға рақмет, бүгін жақсылап жұмыс істедік. Аман-сау болыңыздар.

ОТЫРЫСТЫҢ СОҢЫ.

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ
СЕНАТЫНЫҢ ТӨРАҒАСЫ

Д. НАЗАРБАЕВА

МАЗМҰНЫ
ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ПАРЛАМЕНТІ
СЕНАТЫНЫҢ ОТЫРЫСЫ
2019 жылғы 20 желтоқсан

Күн тәртібі бойынша

О повестке дня 1

Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі мақұлдаған «Еуразиялық экономикалық одаққа мүше мемлекеттердің қаржы нарығы саласындағы заңнамасын үйлестіру туралы келісімді ратификациялау туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы жөнінде

О проекте Закона Республики Казахстан «О ратификации Соглашения о гармонизации законодательства государств – членов Евразийского экономического союза в сфере финансового рынка», одобренном Мажилисом Парламента Республики Казахстан

**Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Төрағасының орынбасары
Е.А. БІРТАНОВТЫҢ баяндамасы**

Доклад заместителя Председателя Национального Банка Республики Казахстан БИРТАНОВА Е.А. 1

Сөз сөйлеген:

Выступил:

МАМЫТБЕКОВ Е.Қ. 2

**Қаржы және бюджет комитетінің мүшесі Н.Н. ҚЫЛЫШБАЕВТЫҢ
қосымша баяндамасы**

Содоклад члена Комитета по финансам и бюджету ҚЫЛЫШБАЕВА Н.Н. 3

Сөз сөйлегендер:

Выступили:

ПЕРЕПЕЧИНА О.В. 4

МАМЫТБЕКОВ Е.Қ. 5

Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі мақұлдаған «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы жөнінде (бірінші оқылым)

О проекте Закона Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в Кодекс Республики Казахстан об административных правонарушениях», одобренном Мажилисом Парламента Республики Казахстан, (первое чтение)

**Қазақстан Республикасының Әділет министрі М.Б. БЕКЕТАЕВТЫҢ
баяндамасы**

Доклад Министра юстиции Республики Казахстан БЕКЕТАЕВА М.Б.	7
Сөз сөйлегендер:	
Выступили:	
БАҚТИЯРҰЛЫ М.	8
ЖҰМАҒҰЛОВ Б.Т.	9
ШИПП Д.А. – Қазақстан Республикасы Жоғарғы Сотының судьясы, судья Верховного Суда Республики Казахстан	9
МҰСАБАЕВ Т.А.	10
ТӨРЕҒАЛИЕВ Н.	11
ЛУКИН А.И.	11
 Конституциялық заңнама, сот жүйесі және құқық қорғау органдары комитетінің мүшесі А.И. ЛУКИННІҢ қосымша баяндамасы	
Содоклад члена Комитета по конституционному законодательству, судебной системе и правоохранительным органам ЛУКИНА А.И.	12
Сөз сөйлегендер:	
Выступили:	
АЙТПАЕВА С.М.	13
ВОЛКОВ В.В.	14
 Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі мақұлдаған «Тарихи-мәдени мұра объектілерін қорғау және пайдалану туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы жөнінде	
О проекте Закона Республики Казахстан «Об охране и использовании объектов историко-культурного наследия», одобренном Мажилисом Парламента Республики Казахстан	
Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің міндетін атқарушы Н.М. ДӘУЕШОВТІҢ баяндамасы	
Доклад исполняющего обязанности Министра культуры и спорта Республики Казахстан ДАУЕШОВА Н.М.	14
Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі мақұлдаған «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне тарихи-мәдени мұра мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы жөнінде (бірінші оқылым)	
О проекте Закона Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнения в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам историко- культурного наследия», одобренном Мажилисом Парламента Республики Казахстан, (первое чтение)	
Қазақстан Республикасы Мәдениет және спорт министрінің міндетін атқарушы Н.М. ДӘУЕШОВТІҢ баяндамасы	
Доклад исполняющего обязанности Министра культуры и спорта Республики Казахстан ДАУЕШОВА Н.М.	17
Сөз сөйлегендер:	

Выступили:

ЕРШОВ С.М.	18
ЖҰМАҒАЗИЕВ М.С.	18

Әлеуметтік-мәдени даму және ғылым комитетінің мүшесі

Д.Ж. НӨКЕТАЕВАНЫҢ қосымша баяндамасы

Содоклад члена Комитета по социально-культурному развитию и науке НУКЕТАЕВОЙ Д.Ж.	19
---	----

Сөз сөйлегендер:

Выступили:

ҚАПБАРОВА А.Ж.	20
ЕРШОВ С.М.	21
ҚҰЛ-МҰХАММЕД М.А.	22
БАҚТИЯРҰЛЫ М.	24

Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі мақұлдаған «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне теміржол көлігі мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы жөнінде (бірінші оқылым)

О проекте Закона Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам железнодорожного транспорта», одобренном Мажилисом Парламента Республики Казахстан, (первое чтение)

Қазақстан Республикасының Индустрия және инфрақұрылымдық даму министрі Б.Б. АТАМҚҰЛОВТЫҢ баяндамасы

Доклад Министра индустрии и инфраструктурного развития Республики Казахстан АТАМҚУЛОВА Б.Б.	24
---	----

Сөз сөйлегендер:

Выступили:

ПЛОТНИКОВ С.В.	26
ӘБДЕНОВ С.С. – «Қазақстан темір жолы» ұлттық компаниясы» АҚ Басқарма төрағасының орынбасары, заместитель председателя правления АО Национальная компания «Қазақстан темір жолы»	28
ӘБДІКЕРОВ Р.Қ.	28
ӘБДЕНОВ С.С.	29
ӘБДІКЕРОВ Р.Қ.	29
ЖҮСІП Н.Б.	30
ӘБДЕНОВ С.С.	30
МҰҚАШЕВ Т.Т.	30
ТӨРЕҒАЛИЕВ Н.	31

Экономикалық саясат, инновациялық даму және кәсіпкерлік комитетінің мүшесі Е.Х. СҰЛТАНОВТЫҢ қосымша баяндамасы

Содоклад члена Комитета по экономической политике, инновационному развитию и предпринимательству СУЛТАНОВА Е.Х.	32
--	----

Сөз сөйлеген:

Выступил:

ҚҰРТАЕВ Ә.С.	33
-------------------	----

Қазақстан Республикасы Парламентінің Мәжілісі мақұлдаған «Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне жер қойнауын пайдалану, газ және газбен жабдықтау мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы жөнінде (бірінші оқылым)

О проекте Закона Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам недропользования, газа и газоснабжения», одобренном Мажилисом Парламента Республики Казахстан, (первое чтение)

Қазақстан Республикасының Энергетика министрі Н.А. НОҒАЕВТЫҢ баяндамасы

Доклад Министра энергетики Республики Казахстан НОҒАЕВА Н.А.	35
---	----

Сөз сөйлегендер:

Выступили:

НҰРАЛИЕВ Ә.Т.	37
--------------------	----

БАҚТИЯРҰЛЫ М.	38
--------------------	----

САФИНОВ Қ.Б.	40
-------------------	----

Экономикалық саясат, инновациялық даму және кәсіпкерлік комитетінің мүшесі М.Ш. КӨБЕНОВТИҢ қосымша баяндамасы

Содоклад члена Комитета по экономической политике, инновационному развитию и предпринимательству КУБЕНОВА М.Ш.	41
---	----

Сөз сөйлегендер:

Выступили:

ПЛОТНИКОВ С.В.	43
---------------------	----

БОРТНИК М.М.	43
-------------------	----

САФИНОВ Қ.Б.	45
-------------------	----

ДЖАҚСЫБЕКОВ С.Р.	47
-----------------------	----

«Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы жөнінде (екінші оқылым)

О проекте Закона Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнений в Кодекс Республики Казахстан об административных правонарушениях» (второе чтение)

Конституциялық заңнама, сот жүйесі және құқық қорғау органдары комитетінің мүшесі А.И. ЛУКИННІҢ баяндамасы

Доклад члена Комитета по конституционному законодательству, судебной системе и правоохранительным органам ЛУКИНА А.И.	49
--	----

«Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне тарихи-мәдени мұра мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтыру енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасы жөнінде (екінші оқылым)

О проекте Закона Республики Казахстан «О внесении изменений и дополнения в некоторые законодательные акты Республики Казахстан по вопросам историко-культурного наследия» (второе чтение)

**Әлеуметтік-мәдени даму және ғылым комитетінің мүшесі
Д.Ж. НӨКЕТАЕВАНЫҢ баяндамасы**

Доклад члена Комитета по социально-культурному развитию и науке
НУКЕТАЕВОЙ Д.Ж. 50

Депутат М. БАҚТИЯРҰЛЫНЫҢ Қазақстан Республикасының Премьер-Министрі А.Ұ. Маминге депутаттық сауалы

Депутатский запрос депутата БАҚТИЯРҰЛЫ М. к Премьер-Министру
Республики Казахстан Мамину А.У. 51

ШЖҚ-дағы "Материалдық-техникалық
қамтамасыз ету басқармасының
инженерлік орталығы" РМК директоры

 А. Құсайынов

Стенографиялау қызметінің
жетекші редакторы

 И. Шыныбаева